

Upravništvo: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inzeratni oddelček: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5 — Telefon št. 31-23, 31-24
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računski in Ljubljanski pokrajinski pri poštovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Contr. Contr. Post. No 11-1118
IZKUP: ZASTOPSTVO za oglaševanje in K. Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izbaža vsak dan med ponedeljki
Narednina manj mesečno 140.
in inozemstvo pa 120.
Uredništvo:
Ljubljana, Puccinjeva ulica št. 5, telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estero: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Importante successo aereo nel cielo egiziano

Varie diecine di apparecchi nemici risultano finora abbattuti da aviatori italiani, numerosi altri distrutti da quelli germanici — Nuove azioni contro gli aeroporti di Malta

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 21 ottobre 1942-XX il seguente bollettino di guerra n. 878:
In dura, violenta battaglia combattuta contro poderose formazioni nemiche l'arma aerea italiana ha riportato nel cielo egiziano un importante successo. Varie diecine di apparecchi risultano finora abbattuti dalle valorose ed infaticabili squadriglie da caccia tra le quali si sono particolarmente distinte quelle degli stormi III e IV, altri

numerosi apparecchi sono stati distrutti in combattimento da aviatori germanici, sei precipitavano colpiti dalle batterie controaeree; si stanno precisando le cifre delle perdite avversarie e delle nostre.
Raparti tedeschi da bombardamento hanno continuato le azioni contro gli aeroporti di Malta.
Velivoli inglesi hanno sganciato alcune bombe sulle periferie di Catania; non sono segnalati danni.

Važen uspeh v zraku nad Egiptom

Italijanski letalci so po dosedanjih ugotovitvah sestrelili več desetih sovražnih letal, nemški pa uničili več nadaljnjih letal — Novi napadi proti letališčem na Malti

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 21. oktobra naslednje 878. vojno poročilo:

Italijansko letalstvo je doseglo v hudi in siloviti bitki z močnimi sovražnimi skupinami v zraku nad Egiptom važen uspeh. Hrabre in neustrašive lovske eskadre, med katerimi so se posebno odlikovale oddelki III. in IV., so po dosedanjih ugotovitvah sestrelile več desetih letal. Več na-

daljših letal so v spopadu uničili nemški letalci, medtem ko so jih šest, ki so tresčali na tla, zadelo protiletalske baterije. Ugotavljajo se še vedno številke sovražnikovih in naših izgub.

Oddelki nemških bombnikov so nadaljevali svoje napade proti letališčem na Malti. Angleska letala so odvrkla nekaj bomb na predmestja Catanije, zabeležena ni bila nobena škoda.

Pogovori s slovenskim ljudstvom:

Zločini

Novinar g. Alessandro Nicotera je imel v torek zvečer po radu Ljubljana naslednje predavanje:

Nekaj dni smo dihalo mili zrak glavne-ga mesta Ruma. Prijetno solnce je trajno zlatilo krivine stolpov in polnih kupol in duh se je skozi jasnost sapic vezal s čuvstvom zbranosti in miru.

Nikdar nismo tako zelo, kakor ob takih začasnih odmorih, ki so obenem tudi prilike za razmišljanje, in toliko razmišljali o precej zopernem ozračju te naše Ljubljane; mislili smo na stalno meglo, ki se vleče tja do poldneva in vleče s seboj v dolgo zimo ne zadnje privide gotovega mračnega značaja, kot neke ideje obsedenosti, nasprotovanja, vztrajanja v zlu, vse to pa se zagrizuje v duše mnogih oseb, ki so se morale dolge mesece v letu kljub neugodnemu vremenu zapirati vase in v svoja razmišljanja, ker so bili ovirani, da bi se razgledali po širših in globljih prostorih in obzorjih.

Te osebe se tako mučijo zaradi najbolj različnih vprašanj. Včasih se njihove misli obračajo v metafiziko in tedaj se nam ni treba ničesar batiti kadar pa se v misel zagrizje črv politike in političnega delovanja, tedaj vemo, da so ljudje krenili na najbolj nevarno poprišče, ki je podminjano; kadar pa je misel zajeta še s podtalno zablodo, tedaj nas zajame žalostna blaznost zločinskih dejanj.

Zločini! Vedno in v vsaki deželi so se zločini dogajali. Zločini so se dogajali tudi iz političnih nagibov. Če pa nam dovolite, pa lahko napravimo neko razliko. V sredozemskih deželah imajo zločini vedno za podlago strast, drugod pa izvirajo iz more ali pa skoraj vedno iz hladnega računa. Teh razlik pa morala ne dopušča, pač pa lahko ugotovimo — če ne upoštevamo nekih primitivnih rodov, kjer je krvna osveta zavzela mesto zakonika —, da se ni nikdar moglo ugotoviti, da bi se zločin na tak način in tako sistematično vključil v politično delovanje in da bi postal politični zakon, kakor to je nekaj desetletij skuša boljševizem uveljaviti v naši izmučeni Evropi.

Boljševiki so z izkušnjo ugotovili, da se z zločinom lahko izvede in vodi revolucija; mi ne bomo napravljali o tem, da se je to lahko zgodilo v Rusiji, vendar pa trdimo, da se je samo zaradi tega dejstva boljševizem avtomatsko izključil iz vseh naslednjih poizkusov v civiliziranem svetu, ker je izjavil prav zaradi tega splošen gnjus in odpor. Prav tako oporekamo, da bi se z organiziranim zločinom mogla dobiti vojna, kajti to je končno edini cilj, ki se hoče sedaj doseči, tudi, če se žele vzporediti cilji vojne in revolucije.

Sile, ki hočejo doseči zmago, ne morejo istočasno stremeti za tem, da se uveljavijo v hladnem strahotnem pobujanju; orve preveča topel idealizem in so polne viharnega zanosa; druge pa so prepojene z zavistjo in so razgaljena surova zločinska propalost in nič drugega ko zločinska propalost. Ker se ne morejo obdržati v luči solnca ne bodo nikdar mogle korakati po bleščeči cesti zmage.

Mi vsi prav dobro vemo, da je boljševizem v vsakem svojem teoretičnem in praktičnem pojavu rezultat obupane logike, je vedno ista volja umovanja, ki gre do zadnjih posledic: zadeva (kakor smo že rekli), ki se je spetela med severnimi meglami brez omilitve in senčnih iger, ki jih dovoljujeja južna toplota in južna luč.

Ista strahotna volja, ki je boljševiško revolucijo postavila v službo kilopskega ustroja, ki bi moral zmekčati vse druge ge narode, ista absolutna logika vzrokov in učinkov, prepoina s številkami, ki bi od Marxa naprej morala v revoluciji nezbežno zmagati, navaša k premišljenemu in preračunatemu zločinu, hladnemu umoru z najbolj ciniki in podrobno pripravljenemu atentatu vse to pa bi se brez dvoma moralo v času znanstveno razvijati po določenih načinih, kakor se iz-

daljših letal so v spopadu uničili nemški letalci, medtem ko so jih šest, ki so tresčali na tla, zadelo protiletalske baterije. Ugotavljajo se še vedno številke sovražnikovih in naših izgub.

Oddelki nemških bombnikov so nadaljevali svoje napade proti letališčem na Malti. Angleska letala so odvrkla nekaj bomb na predmestja Catanije, zabeležena ni bila nobena škoda.

Nove osvojitve na Kavkazu

Izjalovljeni sovjetski razbremenilni napadi na severu od Stalingrada

Italijanske in rumunske čete odbile sovražnikove poizkuse za preko-račenje Dona

Berlin, 21. okt. d. Kakor javlja današnje vojno poročilo vrhovnega poveljništva nemške vojske, so se na kavkaškem področju nadaljevali srđiti boji in so nemške čete kljub hudemu odporu sovjetskih čet pridobile novo ozemlje.

Tudi v Stalingradu se nadaljujejo boji. Topništvo in letala so obstreljevala sovjetske ladje na Volgi, napadala sovjetske transportne naprave, letališča, skladišča in oskrbovalne kolone.

Med Volgo in Donom je sovjetsko poveljništvo z močnimi novodošlimi pehotnim in oklopnimi silami obnovilo svoje razbremenilne napade s severa, ki so se z velikimi izgubami za sovražnika še pred našo fronto zrušili. 40 oklopnih vozil je bilo uničenih in zajetih mnogo ujetnikov.

Italijanske in rumunske čete so odbile več sovražnih poskusov za preko-račenje Dona z velikimi izgubami za sovražnika.

Nad egiptsko fronto se je razvila velika letalska bitka z močnimi sovražnimi letalskimi silami. Nemški in italijanski lovelci protiletalsko topništvo so ob majhnih lastnih izgubah dosegli velike uspehe. To-čni podatki še niso prispeli.

Boji za poslednjo sovjetsko obrambno postojanko v Stalingradu

Berlin, 20. okt. Sovražna propaganda priznava, da sta dva velika industrijska kompleksa »Dzeržinski« in »Rdeča barikada« v rokah Nemcev, prehaja pa s popolnim molkom osnovno dejstvo, da je tretji veliki zavod, namreč železarske delavnice »Rdeči oktober«, ostal kot zadnja obrambna postojanka vsega Stalingrada v posesti rdeče vojske. Po neki vesti iz Moskve si Reuter prizadeva dokazati, da so Rusi še vedno gospodarji industrijskega pasu, ki se vleče mnogo kilometrov ob bregu Volge.

Berlinski tisk popravlja ta poročila in naglašja, da je večji del industrijskega mesta trdno v nemški posesti. Edini del mesta, ki je še ostal rdeči vojski, je »Rdeči oktober«. »Nachtausgabe« pripominja, da zahteva napad na »Rdeči oktober« skrbne priprave, zlasti, ker se je vreme poslabšalo in nemško letalstvo lahko posega v boje proti sovražnikovu težkemu topništvu z druge strani Volge samo v omejeni meri. To nalogo opravlja sedaj skoro izključno nemško topništvo, ki brez prestanka obstreljuje delavnice »Rdečega oktobra«, kjer se boljševiki pripravljajo po vsem videzu za takisto divji odpor, kakršnega so pokazali na ostalih dveh industrijskih področjih. Na prvi pogled bi se zdelo, da bo po strahoviti ognjeni toči nemškega težkega topništva in nemških bombnikov, ki ne puščajjo kamna na kamnu, imela nemška pehota pri napadu malo dela, toda stvar ni taka. Preostali boljševiki se z veliko spretnostjo poslužujejo velikanskih kupov skavljenega železa, zamotane žice in razbitega kamena ter za to oviro ustvarjajo nove točke odpora. Nemci so morali prestati hude boje s temi sovražnimi gnezdi tudi še potem, ko so bile delavnice »Dzeržinskega« in »Rdeče barikade« popolnoma zavzele. Zato so tudi sovjetske izgube tako izjemno visoke.

Ob večraj zjutraj dežuje nad Stalingradom kakor iz škafa. Deževje seveda ne ovira pehote in oklopnih čet pri obkoljevanju železarne »Rdeči oktober«, pač pa je izpremenilo v mlako vso steo na zapadu od Volge, tako da se na mnogih letališčih težka bojna letala niso mogla več dvigniti. Zaradi tega je bila onemogočena neprestana vrsta napadov na sovjetske baterije. Ižeče na vzhodnem bregu Volge, ki predstavljajo največjo moč stalingrajske obrambe. Njihov stalni zaporni ogenj vzdržuje pred železarno »Rdeči oktober« nekako steno iz železa in ognja, ki otežkuje napredovanje nemškim oklopnim vozovom. Večrajšji dan je zato sovjetsko topništvo lahko skoraj nemoteno nadaljevalo svoje obstreljevanje. V Berlinu zatrjujejo, da se napad pehote na železarno še ni začel, pač pa oklopne čete že 48 ur napadajo, da opro vrzel v utrbenem pasu železarne.

Rdeča obramba je potisnjena na tako tesen prostor, da je to zarjo velika neugodnost. Nemško topništvo je osredotočeno na grčih zapadno od mesta in lahko naravnava obstreljevanje poljubno na vsako točko ruskih postojank. Na drugi strani pa je ta okoliščina dala boljševikom močnost, da so osredotočili mnogo avtomatičnega strelnega orožja okoli železarne, tako da skoro ni metra v utrbenem pasu okoli železarne, ki bi ne bil branjen z vsaj eno strelnico. Razen tega niso v tovarnah samo čete, ki so bile v boju od prvega trenutka napada na Stalingrad, marveč tudi vse one čete, ki so se umaknile s področja »Dzeržinskega« in »Rdeče barikade«, tako da je številno branilcev te zadnje ruske utrdbे zelo znatno.

Zaradi silovitosti obstreljevanja sovjetskega topništva z vzhodnega brega Volge in zaradi silne obstreljevanja iz železarne nemško poveljništvo še ni poslalo v napad pehote. Poveljništvo se drži načela, da ne žrtvuje niti enega pešca več, »kakor je potrebno, ker smatra po vsej pravici, da je bitka za Stalingrad že odločena in dobljena. Zato čaka, da bi letalsko bombardiranje in obstreljevanje topništva zmanjšalo silo branilcev železarne.

Nemškim četam se je v množestvih primerih posrečilo uničiti znatne ruske oddelke s številčno neznatnimi silami in so zato imeli sorazmerno majhne izgube. Težko si je pojasniti, zakaj Stalin še vedno zahteva, naj se branitelji upirajo do posled-

Nemški lovski bombniki so nadaljevali napade proti letališčem na Malti.

V Sueškem zalivu so nemška bojna letala v noči na 20. oktobra potopila sovražno petrolejsko ladjo s 5000 tonami.

Nekaj angleških letal je včeraj priletelo nad Severno Nemčijo. Posamezni bombniki so odvrgli bombe, ki so povzročile izgube med civilnim prebivalstvom in škodo na stanovanjskih poslopjih. Protiletalsko topništvo je sestrelilo eno sovražno letalo.

Severno od Shetlandskega otočja je bila z bombnim zadetkom poškodovana sovražna trgovska ladja.

V teku enoletnih težkih bojev južno od Ilmenskega jezera se je tako v napadalnih kakor tudi v obrambnih borbah močno odlikovala divizija SS pod vodstvom višjega skupinskega vodje SS Eickeja, imejtelja Železnega križa s hrastovim listem.

V dodatku javlja nemško vrhovno poveljništvo, da so ob severofriški obali angleška letala dne 20. oktobra podvneli napada nemško bolniško ladjo, ki je bila jasno označena z znakom Rdečega križa.

nje kaplje krvi. Po mnenju berlinskega tiska bo glavni razlog za to, da ima Stalingrad izredno važnost za preskrbo vojske z bencinom. (»Piccolo«)

Nemški prodor do Volge

Bern, 20. okt. V Moskvi že dva dni ne morejo več zanikati, da so nemške čete prolele do zapadnega brega Volge in sicer ne samo na posameznih točkah, marveč v dolgih odsekih. Predvsem so Nemci dosegli Volgo na onem delu, ob katerem se razprostira industrijski oddelek, ki je bil zgrajen nalašč ob reki, da se olajša izkrvavanje surovin in vkrcavanje izdelkov teh tovarn, velikih strojev, traktorjev in oklopnih voz.

Moskovski dopisnik »Exchange Telegraph« poroča, da je zasedba pretežnega dela stalingrajskega industrijskega področja dala sovražniku veliko taktično prednost, ker sedaj nemško srednje težko topništvo lahko obstreljuje predmostje na vzhodnem bregu Volge in onemogoča tako Rusom prehod preko reke tudi na velikih splavih. Pri takem stanju stvari so se Rusi zatekli k nekemu drugemu načinu prevažanja čet. Sestavljajo majhne skupine čolnov, ki v resnici niso drugače kakor vrsta splavov in čolnov, povezanih med seboj z žico. Ne-

katert izmed teh brodov so opremljeni s letalskimi motorji. Na krovu teh velikih čolnov je postavljen nekoliko brzoostrelnih topov, ki skušajo vzeti po svoji obstrel nemške baterije na industrijskem področju. To pa so prvenstveno le akcije za presenečenje, ki se popolnoma ponesrečijo, in se

V palači Venezia:

Duce sprejel ministra Rusta

Rim, 20. okt. s. Duce je sprejel nemškega ministra za znanost, šolstvo in vzgojo Bernarda Rusta ter se je z njim nad eno uro pristrčno razgovarjal.

Rim, 20. okt. s. Davi se je minister Rust s svojim spremstvom podal v Trivoli, kjer je obiskal vilo Adriano, vilo D'Este in italijanski etnografski muzej. Navzoča sta bila Zvezni tajnik in predsednik muzeja Ceccarelli. Nato je Eksc Rust obiskal v spremstvu ministra Bottaija vojaško bolnico v Ceviu ter se je udeležil sprejema pri predsedniku Italijanske akademije. Minister Rust je s svojim spremstvom odpotoval nato proti Dunaju.

sestavljeni brodovje popolnoma razbije, ako ni takoj doseglo uspeha, vendar pa Rusi že 48 ur nadaljujejo operacije na ta način. Pri tem jih vodi spoznanje, da bi bila usoda Stalingrada odločena, ako bi se Nemcem posrečilo, utrditi se na Volgi tako močno, da bi lahko ovirali dohod pomožnih čet in dovoz municije.

Doslej je v Stalingrad še vedno prihajale čete in materialna sredstva in tudi v noči na torek so lahko prepeljali v mesto znatne množice municije. Nemško letalstvo deluje tu s kakimi 500 bombniki tudi proti ruskim postojankam na zapadu mesta, ki so pod neprestanim ognjem rušilnih in zažigalnih bomb. Vrhovno sovjetsko poveljništvo je mnenja, da je to obstreljevanje uvod za čelni napad, ki ga bodo izvršile kake tri oklopne divizije, obsegačee okoli 1000 oklopnih voz. Dasi se pritisk ojačuje z vsakim dnem in z vsako uro, ni v nobenem pasu bojšča razločnih znakov, ki bi zbujali slutnjo, da se Rusi pripravljajo na opustitev boja. Prav nasprotno je njihov odpor vedno bolj divji in fanatičen. (»Piccolo«)

Finski odsek

Helsinki, 20. okt. s. Poročilo glavnega stana javlja, da s fronte ni poročati nič pomembnega.

Junaška smrt italijanskega novinarja

Spominska svečanost v Budimpešti

Budimpešta, 20. okt. s. Z resnobno svečanostjo je bil proslavljen plemeniti lak Franca Velanija Dionisija italijanskega novinarja, ki je padel na vzhodni fronti na čelu nekakega madžarskega oddelka V Kr. poslanstvu je ob navzočnosti Kr. ministra Italije in visokih zastopnikov madžarskih oblasti, med katerimi je bil tudi šef glavnega stana general Szombathely, inspektor fašizma za Madžarsko dr. Falchi, z ganjenimi besedami govoril o Velaniju Dionisiju, skvadristu, legionarju, prostovoljcu, oficirju milice, ki je junaksko padel na čelu madžarskega oddelka. Velani Dionisi, ki je v Budimpešti zastopal lista »Popolo d'Italia« in »Resto del Carlino«, se je ob pričetku vojne prostovoljno javil k armadi. Kot oficir milice se je udeležil balkanske vojne in je nato zaprosil, naj ga pošljejo na vzhodno fronto in dodelijo madžarski propagandni stojnici. Ob Donu je na neki prednji postojanki med sovjetskim napadom padel smrtno zadet od kroglj sovražne strojne poveljnik nekakega madžarskega oddelka, Franco Velani Dionisi pa je kot edini oficir, ki je bil tedaj na tej postojanki, prevzel poveljstvo madžarskega oddelka in ga povedel v protinapad. Ko se je siloviti protinapad razvijal in so se morale sovjetske čete umakniti, je padel kot junak, zadet od sovražne krogle Franco Velani Dionisi.

Spomin na Franca Velanija Dionisija, je izjavil šef glavnega stana madžarske vojske general Szombathely, ko je izročil vdo-vju junaka visoko odlikovanje za hrabrost, podeljeno po smrti od madžarskega regenta hrabremu italijanskemu novinarju, bo živel večno v srcih madžarskih vojakov.

Tudi minister Ullein Reviczky se je kot šef tiskovne službe vlade spominjal plemenite žrtve tovariša Franca Velanija Dionisija, ki je posvetil z lastno krvjo italijansko-madžarsko bratstvo.

Podtajnik v predsedništvu ministrskega sveta Barczy je prečital poslanico predsednika ministrskega sveta Kallaya, ki je izrazil svoje obžalovanje, da se ne more osebno udeležiti komemoracije. Franco Velani Dionisi, je napisal Kallay v svoji poslanici, je padel, ko je branil vzhodno mejo.

Kr. minister Italije Anfuso je prečital naslednjo poslanico ki mu jo je poslal Eksc. prof. Ciano: Smatrate me za navzočega pri svečanosti, s katero častite slavni spomin novinarja, poročnika Franca Velanija Dionisija, padlega kot junaka in poveljnika nekakega madžarskega oddelka na vzhodni fronti. Zrtve tega mladega sina fašistične Italije je nadaljni simbol bratstva, ki veže Madžarsko in Italijo v borbi, ki jo bijeta s svojimi zavezniki proti boljševiški nevarnosti. Italija je ponosna na to

žrtve, ki posvečuje v večni spomin junaško tradicijo čest narodov.

S svečano izročitvijo prispeva dunajskega fašista, ki ga je Franco Velani Dionisi pred leti izročil fašizmu v Budimpešti, ki se odedel imenuje po junaškem italijanskem novinarju, in po fašističnem pozivu se je končala resnobna svečanost, ki jo je obeležilo toplo čustvovanje tradicionalnega italijansko-madžarskega bratstva.

Junaštvo italijanskih borcev na vzhodu

Berlin, 21. okt. s. Neki vojni dopisnik prikazuje v današnji izdaji lista »Völkischer Beobachter« delovanje hrabrih čet italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji, ki so zaposlene v operacijah na važnem bojišču ob Donu proti sovražniku, ki že nekaj tednov neprestano naskakuje in želi, da bi zopet zavzel izgubljene postojanke. Boji, ki se razvijajo vzdolž Dona, ugotovlja posebni nemški poročevalec, so trdi in srđiti, čeprav se že nekaj dni ne morejo več primerjati z onimi v zadnjih dneh avgusta, ko je sovražnik, črtvoječ tako rekoč vse, skušal vdreti na postojanke, ki jih Italjani trdno drže. Načrt sovjetskega poveljništva je bil, da preseče prometne zveze na tem področju in tako oropa nemške čete na področju pri Stalingradu nadaljnjih dovolov. Nepopolna je množica ljudi in vojnih potrebščin, ki jih je sovjetsko poveljništvo žrtvovalo, da bi uspel ta taktičen poskus, toda Italjani niso odstopili niti za korak. Bili so dnevi, ko so oddelki bersaljerov, pehote, planincev in črnih srajc, ki so operirali v prvih bojnih črtah, potrdili svojo hrabrost neugnanih bojnikov, jeklenih vojakov, katerim je mogloče zaupati tudi najdrzejše mislije, vendar z matematično gotovostjo, da jih bodo znali izvršiti. Govorili smo te dni z mnogimi izmed naših italijanskih tovarišev in ugotovili, da je njihova morala zelo visoka, njihov duh pa odraža gotovost nezlozgovne zmage. Bore se na tisoče kilometrov daleč od svoje domovine z nezlomljivo vero starih rimskih legionarjev. Bre se v duhu ponosnega Ducevega naloga ob njihovem odhodu, kot fašisti in kot Evroplci, kajti, zaključuje nemški novinar, vojevanje je za Mussolinijeve Italijane samo nadaljevanje pohoda na Rim.

Mraz na Danskem

Kodani, 20. okt. s. Danes ponoči je pristisnil na Danskem prvi mraz. Toplomer je kazal 4 stopinje pod ničlo.

Delovanje GILL-a Poročilo pokrajinskim hierarhom

O priliki dnevnega sestanka na sedežu Dopolavora je zvezni podpoveljnik podal hierarhom pokrajine navodila glede nadaljnjega delovanja v letu XXI.

Posebno je poudarjal delo ljudskih kuhinj, podporo organizirancem, fizično vzgo-

jo v šolah in splošno vsa dela, ki se bodo morala izvršiti na kulturnem in zabavnem polju.

Nato je zbral voditelje ljubljanskih šol, da jim da podrobna navodila.

Minister Rust na obisku v Italijanski akademiji

Rim, 20. okt. s. Popolne je minister za znanost, šolstvo in vzgojo nemškega naroda Bernard Rust obiskal Kr. akademijo Italije. Sprejel ga je na častnem stopnišču predsednik Luigi Federzoni z akademskim svetom. Gosta je sprejela minister za narodno vzgojo Bottai. V dvorani so se mu poklonili zastopniki oblasti, med katerimi so bili nemški veleposlanik v. Mackensen, Podtajnik stranke Ravasio, guverner, prefekt, Zvezni tajnik, predsednik pokrajne, mnogi akademiki Italije in generalni direktorji ministrstva za vzgojo in ljudsko kulturo. Predsednik Kr. akademije Italije je pozdravil visokega predstavnika nemške kulture z izrazi zadovoljstva, ker lahko sprejema v hiši preporoda, kjer se krepi čisti plamen duhovnega življenja nove Italije, visokega zastopnika nemške kulture. Ob tej priliki je treba znova potrditi načelo vedno globljega sodelovanja najvišjih sil zgodovine in kulture, romanstva in germanstva, da bo zmagoj oziroma, ki bo z absolutno gotovostjo dosežena, sledilo plodno delo ustvarjanja bistvenih kreposti kulturne skupnosti.

Eksc. Federzoni je nato podaril Eksc. Rustu dragocene primerke kulturnega udejstvovanja Italijanske akademije, med drugim krasno izdajo »Cesarjeva triumfa«.

Minister Rust je odgovoril na pozdrav in poklonitev s kratkimi gorečimi besedami, potrjujoč, da bo v novi Evropi zmaga oziroma sila osti koristila predvsem nadaljnjim držnim zavzetjem duha. Nato si je gost ogledal dvorane akademije in se zelo zanimal kot globok poznavalec umetnosti za vsa umetniška dela, ki so tu shranjena.

Nesoglasja med Ameriko, Anglijo in Rusijo

Lizbona, 20. okt. s. Nasprotstva, ki obstojajo med Ameriko, Anglijo in Sovjetsko Rusijo, se tako postružajo, da zbujajo skrb v odgovornih ameriških in angleških krogih. Vprašanje, ki dela Anglosasom največ skrbi, je tako znano: vojaško sodelovanje med poveljniki obeh glavnih stanov. Da to sodelovanje ni medsebojno, prča izjava dopisnika »Timesa« v Washingtonu, v kateri poziva k večjemu soglasju med poveljniki obeh zaveznikov narodov v svrhu neobhodno potrebne skupne strategije. Nadaljnji dokaz o pomanjkanju sodelovanja Amerike in Anglije ne samo na vojaškem področju, temveč tudi na finančnem, je bil nedavno obisk Morgenthaua v Londonu. Namen tega potovanja naj bi bil po pisanju samih angleških listov, ublažiti naraščajoče spore med ameriško in angleško vlado glede vojnih in finančnih vprašanj.

Ostavka čilske vlade

Santiago, 21. okt. s. Čilska vlada je ne pričakovano podala ostavko predsedniku republike Riosu, ki jo je sprejel. Vlada kriza je nastopila zaradi razlik v naziranjih med državnim šefom in odgovorno vlado glede posledic, ki bi mogle nastati zaradi incidenta, povzročene s poslednjim govorom Sumnerja Wellesa.

Kazni za prestopke obrtnih predpisov

Urad za kontrolo cen pri Visokem komisaratu objavlja:

Kr. Kvestura v Ljubljani je od 1. do 15. oktobra t. l. izrekla naslednje kazni zaradi prekrškov predpisov o živilski preskrbi in nedovoljeni speculaciji:

Ker niso izročili predpisane količine mleka Prevod:

Novak Anton, posestnik, Litjska 1, 800 lir globe; 2. Komatar Anton, posestnik, Štepanja vas 2, 1500 lir globe; 3. Novak Franc, posestnik, Vič 27, 1000 lir globe; 4. Babnik Valentin, posestnik, Glince 9, 2000 lir globe; 5. Zabajk Ivan, posestnik, Zapuska 17, 2500 lir globe; 6. Virant Josip, posestnik, Illova 116, 2500 lir globe; 7. Modic Josip, posestnik, Izanska 275, 2500 lir; 8. Terkov Amalija, posestnica, Izanska 375, 1500 lir; 9. Šušteršič Franc, posestnik, Dolnice 11, 2000 lir; 10. Sterle Ivan, črna vas 219, 2000 lir; 11. Jevc Marija, posestnica, črna vas 231, 2000 lir; 12. Japelj Ivan, posestnik, črna vas 159, 3000 lir; 13. Čepan Karel, posestnik, Peruzjeva 112, 2500 lir; 14. Carman Franc, posestnik, Vodnikova 211 1500 lir; 15. Žitnik Ivan, posestnik, Izanska 962, 1500 lir; 16. Kopač Ivan, posestnik, Vodnikova 204, 3000 lir.

Zaradi navijanja cen: 1. Trpin Felicit, prodajalka, Rožna dolina VIII/12, 1000 lir globe, 20 dni zapora obrata; 2. Reinsner Ivana, prodajalka, Sp. Hrušica 46, 1000 lir globe; 3. Saksida Ivana, trgovka, Galjeva 174 1000 lir globe in 5 dni zapora obrata; 4. Slapernik Adolf, tovarnar, Šišenska 18, 2000 lir globe, 10 dni zapora; 5. Peček Franciška, mlekarica, Pražakova 15, 1000 lir globe; 6. Avšič Franciška, gospodinja, Dolenjska 12, 500 lir; 7. Šefic Stojan, slikar, Cankarjevo nabrežje 3, 500 lir; 8. Urbas Miroslav, trgovec Šlomska 13, 1000 lir; 9. Urbas Marij, zasebnik, Šlomska 13, 500 lir globe; 10. Treo Herman, Prijateljstva 8, 1000 lir globe, 5 dni zapora; 11. Centa Ivana, prodajalka, Zabajk 6, 1000 lir globe, 5 dni zapora.

Zaradi opustitve zabeležbe o prihodu in odhodu mesa: Grabelšek Franc, mesar, Šentpeterska 76, 500 lir globe.

Zaradi skrivnega nakupa svežega svinjskega mesa po pretirani cen: Rozman Josip, mesar, Šentpeterska 83, 2000 lir globe.

Zaradi nakupa mesa na prepovedan dan in po pretirani cen: Kaiser Robert, trgovski zastopnik, Cesta Viktorja Emanuela III. 16, 1000 lir globe, 5 dni zapora.

Zaradi tajnega zakola: Jesih Anton, mesar, Jarše 27, 200 lir globe, 10 dni zapora, 30 dni zapora obrata.

Zaradi prodaje mesa v omaki na prepovedan dan: Filipovič Pavla, gostilničarka, Cankarjevo nabrežje 5, 2000 lir globe, 30 dni zapora obrata.

Zaradi nakupa in prodaje mesa, ki ga ni dobavil Prevod: Mertel Franc, mesar, Cesta soške divizije, 1500 lir globe, 10 dni zapora, 30 dni zapora obrata.

Zaradi nakupa mesa brez predpisane knjižice: Legat Stanko, učitelj, Poljanski nasip 16, 100 lir globe.

Zaradi skrivnega nakupa in prodaje olja po pretirani cen: Feldstein Franc, stavec, Poljanska 25, 1500 lir globe.

Zaradi neredno vođenih zapisnikov o pri-

Gospodarstvo Pomen sončnice med kulturnimi rastlinami

V bilanci sovjetskih izgub v zadnjem letu zavzemajo važno mesto obširna področja Sovjetske Rusije, kjer stoji sončnica na prvem mestu med kulturnimi rastlinami. V naših krajih je sončnica znana le kot rastlina, ki se goji v vrtovih ali kvečjemu na robu njiv. Njeno seme pa se uporablja predvsem za krmiljenje perutnine. V južni Rusiji, zlasti pa v Ukrajini ter v donskem in kubanskem področju ob srednji in južni Volgi ter v severozapadnem Kavkazu pa gojijo sončnico v velikem obsegu na poljih. Med tehničnimi rastlinami je v Sovjetski Rusiji zavzemala sončnica prvo mesto pred lanom in konopljo in pred sladkorno peso in bombažem. V letu 1932 je celotna s sončnicami posejana površina dosegla obseg 5,3 milijona hektarjev, pred prvo svetovno vojno pa 1 milijon hektarjev. Naglo povečanje površine, posejane s sončnicami, je imelo za posledico zmanjšanje povprečnega donosa. Zato je bila po zadnjem pridelovalnem načrtu površina zmanjšana na tri milijone hektarjev. Pa tudi ta površina je znatna, saj je približno enako velika, kakor znaša v Nemčiji površina, posejana s pšenico, ovsom in krompirjem.

Med vsemi kulturnimi rastlinami spada sončnica med najmlajše. Njena domovina sta Kalifornija in dolina Mississippija. Pod imenom »indijansko sonce« je prišla sončnica v Španijo, nakar se je razširila tudi v Evropi, toda bolj za okras. Šele pred sto leti so spoznali pomen te rastline za pridobivanje rastlinskega olja. Sredi preteklega stoletja so pričeli najprej v guberniji Voronež v večjem obsegu pridobivati sončnično seme za izdelovanje olja. Leta 1850 je znašala v Ukrajini celotna površina, posejana s sončnicami, 1000 ha, leta 1880 je dosegla 150.000 ha, leta 1914 en milijon hektarjev in je leta 1932, kakor smo že omenili, presegla celo 5 milijonov hekt-

Italijansko-špansko sodelovanje na kemičnem področju. Nedavno smo poročali, da je znana italijanska družba za umetna tekstila vlakna Snia Viscosa skupaj s španskimi interesi ustanovila v Španiji tvornico za umetna tekstila vlakna. Sedaj poročajo iz Milana, da je tudi italijanski kemični koncern Montecatini stopil v stike z velikim španskim kemičnim podjetjem zaradi sodelovanja pri razvoju kemične industrije v Španiji. Družba Montecatini je sklenila s špansko družbo Sociedad Iberia Nitrogeno pogodbo, po kateri bosta obe družbi ustanovili v Asturiji veliko tvornico za pridobivanje sintetičnega amoniaka, pri čemer bodo uporabljali odvodne pline koksa, ki pripada družbi Duro Feiguera. Tvornica je predvidena za letno proizvodnjo 50.000 ton dušikovega gnojila. Na podlagi sklenjene pogodbe bo družba Montecatini novemu španskemu podjetju dala na razpolago pravice za uporabo produkcijskih postopkov in bo stavila tudi svoja strokovna moči na razpolago za gradnjo in za obratovanje nove tvornice.

Tudi Američani bodo izdelovali sintetični bencin. Ameriški vrhovni urad za ru-

darstvo je izdal poročilo o preizkušnji najbolj uporabljenih postopkov za pridobivanje tekočega goriva iz mazalnega olja iz premoga. Ameriški kongres je že sredi letošnjega leta odobril gradnjo poizkusne naprave, ki se gradi v Pittsburgu. Sedaj preizkušajo predvsem rentabilnost nemškega postopka Fischer-Tropsch. Smatrajo, da je ta postopek posebno priporočljiv, ker nudi dosegljivo rentabilnost že pri produkcijskih napravah z letno kapaciteto 30.000 ton, medtem ko nudijo ostali postopki isto rentabilnost šele pri mnogo večjih napravah. Vrh tega je za pridobivanje tekočega goriva po postopku Fischer-Tropsch potrebno manj prečiščevalnih strojev in se postopek da uporabiti za vsako vrsto premoga. Poročilo vrhovnega urada za rudarstvo navaja, da je predvidena gradnja takih naprav v vojsko važnih in oddaljenih oporiščih, tako na primer na Aljaski.

Izredno narasli izvoz zdravilnih zelišč iz Bolgarije. V letu 1924 je Bolgarska prikratk zabeležila v svoji statistiki izvoz zdravilnih zelišč. Toda do leta 1930 se je ta izvoz dvignil šele na 112.000 levov. V naslednjih letih pa je prišel naglo naraščati izvoz in v lanskem letu je bila že zabeležena vrednost 160 milijonov levov, tako da spada danes izvoz zdravilnih zelišč med najvažnejše postavke bolgarskega izvoza. Količina izvoženih zelišč se je povečala na od 90 stotov v letu 1936 na 13.110 stotov v letu 1940 in 16.500 stotov v lanskem letu. Bolgarska zdravilna zelišča so znana po znatni vsebini učinkovitih snovi. Tako je hitro zaslovela bolgarska volčja črešnja (Atropa Belladonna) in bolgarska poprova meta poleg številnih drugih zelišč. Bolgarska vlada je izdala poseben zakon, ki ureja tako izvoz kakor tudi zbiranje zelišč. S tem zakonom so predpisani učni tečajji za zbiralce zelišč. Obisk takega tečajja je pogoj za udeleževanje pri zbiranju zelišč. Poseben seznam navaja 197 zdravilnih zelišč, ki rasejo v Bolgariji, in 12 vrst zelišč, ki se pridelujejo, nadalje 8 divjih 14 kultiviranih aromatičnih rastlin.

Iz spodnjaestarskega trgovskega registra. Pri trdki Ivan Legat, prvi specialni trgovini in popravilnici pisarniških strojev v Mariboru, je vpisana sprememba imena lastnice Fani Gasperlinove roj. Legat v Legat.

Izpred vojaškega sodišča

Vojaško vojno sodišče vrhovnega poveljstva Oboroženih sil Slovenije-Dalmacija, odsek v Ljubljani, je izreklo naslednjo sodbo v zadevi proti:

1. Podboršek Terezij, pok. Franca in Franciške Maček, roj. v Šmartnem pri Dev. M. v Polju 1914 in

2. Oblaku Rajku, sinu Franca in Ivane Kofelj, roj. v Ljubljani 6. VI. 1908 in tam bivajočemu, soferju; oba se nahajata v begstvu.

Obtožena sta bila:

a) zločina po čl. 1 Ducejeve naredbes z dne 3. V. 1942, ker sta sodelovala pri združbi, naperjeni za nasilni prevrat političnega in družabnega reda v državi;

b) zločina po čl. 5 Ducejeve naredbes z dne 3. X. 1941, ker sta delala prevratno propagando s tem, da sta razširila mnogo izvodov lista »Slovenski poročevalci«;

c) zločina po čl. 16 Ducejeve naredbes z dne 3. X. 1941, ker sta sodelovala v oboroženem krdu, ustanovljenem z namenom izvrševanja zločinov proti varnosti države. Iz teh razlogov je sodišče spoznalo Podboršek Terezijo in Oblaku Rajka za kriva prisilnih jima zločinov in ju obsodilo do smrtno ječo s trajno izgubo pravice opravljati javne službe, z izgubo oporoknosti, oblasti soproga in očeta ter na zakoniti prekliče. Obenem sta obsojena solidarno na plačilo razpravnih stroškov, pristojbine za sodbo ter na stroške vzdrževanja v preiskovalnem zaporu.

Sodišče je odredilo objavo pričujoče sodbe v izveščku po enkrat v »Piccolu« v Triestu in v »Jutru« v Ljubljani.

Ljubljana, 16. oktobra 1942-XX.

Ženske delovne moči

v nemškem gospodarstvu
Berlin, 20. okt. s. Kakor doznava DNB je zdaj zaposlenih v nemških državnih podjetjih podjetih 100.000 žensk. Ob pritetku vojne so nemške državne železnice preskrbele delo 16.000 ženskam.

Pošiljanje oblek civilnim internirancem

Ustanovljeni bodo posebni uradi v Ljubljani, Novem mestu, Kočevju, Črnomlju, na Grosupljem in v Logatcu

Ljubljana, 21. oktobra
Visoki komisariat sporoča, da so na pobudo pristojnih poveljstev posadke v teknu priprave za ustanovitev vojaških uradov v občinah Ljubljana, Novo mesto, Kočevje, Črnomelj, Grosuplje in Logatec, za pošiljanje civilnim internirancem s strani njihovih svojcev paketov z obleko, to je paketov, ki bodo lahko vsebovali samo oblačila (ohleke, površnike, majice, srajce, spodnje hlače, nogavice čevlje itd.) z absolutno izključitvijo živil, knjig, časopisov, dokumentov, pisem, cigaret in drugih stvari.

Oprema paketov mora biti takšna, da jamči za dobro ohranitev vsebine za časa, dokler bodo paketi v uradu in za vožnji. Zaradi tega ne bodo sprejeti paketi, ki ne bodo dovolj solidni in trpežni.

Odpošiljatelj bo moral priložiti paketu sledeče navedbe:

Generalije in odpošiljateljevo bivališče, generalije naslovljenca ter koncentracijsko taborišče, v katerem se nahaja, bruto teža paketa s seznamom vsebine.

V paketu mora biti listek, na katerem smejo biti le omenjene navedbe.

O vsakem paketu, ki bo predložen in sprejet, bo pošiljatelj obveščen.

Paketi morajo biti predloženi uradu odprti in bodo zaprti v odpošiljateljevi prisotnosti.

Odpošiljateljni urad v Ljubljani ima svoje prostore na Miklošičevi cesti št. 22 A in posluje v naslednjih uradnih urah: od 8.30 do 11. in od 16. do 18.30 (ob nedeljah ne uraduje).

Slovenecem v razmišljanje in ravnanje!

Svoj pretresljivi govor ob odprtem grobu dr. Marka Natlačenca je škof g. dr. Gregorij Rožman zaključil z naslednjim opozorilom in bodrilom, ki bi mu moral imeti vsak Slovenec vedno pred očmi in se po njih ravnanje:

»Kaj bi nam zdaj, ko se poslavljamo od tvojih zemskih ostankov, povedal in naročil ti, ki z božje bližine pregleduješ preteklost in bodočnost ljudstva, za katero si do konca storil vse, kar si mogel?

To bi bilo zdaj tvoje sporočilo:

Narod, zavrni, odkloni od sebe brezboštvo, to največjo nevarnost, ki te tira v časno in večno pogubo.

Ostani živ, narod moj, ne ubijaj samega sebe in ne izjavljaj ukrepov, ki te morajo zadeti v tvoji življenjski sili. Združite se vsi, ki verujete v Boga ter sebi in potomcem želite življenje, lepše in boljše, kakor ga ponuja brezbožni komunizem — združite se in preprečite, da tisti, ki so z vami sicer iste krvi, a s tujo miselnostjo zaslepljeni, ne bodo mogli več pokončavati najboljših in najplemenitejših bratov in sestra, ki bi bili najbolj sposobni graditi pravičnejšo bodočnost.

Takšno bi bilo tvoje sporočilo.

Razumemo ga in sprejememo.«

Požrtvovalno oskrbovanje posadke na postojankah v afriški puščavi

Operacijsko področje, 20. okt. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani v severni Afriki). Oddaljene posamezne posadke v puščavi, ki tvorijo, čeprav so med seboj oddaljene, obrambo na jugu, oskrbujejo perloščito z vsem potrebnim za življenje in vojno avtomobilske kolone, ki prihajajo iz oskrbovalnih središč na severu po celih dnevnih vožnjah. Te avtomobilske kolone lahko primerjamo s pomorskim konvojem glede taktike na poti kakor glede sredstev, ki jih spremljajo za obrambo pred morebitnimi napadi sovražnih elementov, ki jih vsaj skušajo prodreti skozi nepovezano bojno črto. To so pravzaprav konvoji puščave. Kakor ladje se nalagajo tudi motorna vozila na poseben način. Ne samo teža in prostornina blaga, ki ga je treba prepeljati, nalagata določeno tehniko, temveč tudi pot, ki je lahko peščen ali kamnita ali oboje skupaj, vstevši zasede, na katere kolona lahko naleti. To so čimtelji, s katerimi mora avtomobilna računati od začetka svoje sestave.

Avtomobilska kolona, kateri se je pridružilo naše motorno vozilo, je morala prevažati najtežjo pot zlasti zaradi dolžine in raznolikosti terena. Ko so bili vsi avtomobilski vozovi naloženi, nam je bil dodeljen določen prostor v koloni in vožnja se je pričela. Zvečer smo počivali ob robu puščave. Vsi člani so se razkropili in se pripravili za prenočitev. Preden načne živilske rezervo, pregleda vsak sofer svoj tovor, najvažnejše dele svojega vozila, da je jutraj pripravljen za pot takoj, ko pride povelje. V sotorih, postavljenih okrog vozil, smo prenočili in poizkušali večerjo. Izbrani možje budno stražijo okrog kolone. Ob prvem svitu zore se kolona zopet sestavi in prične svojo pot, ki traja več dni po peščenih stezah in po kamenju. Za seboj smo pustili obalo in se usmerili proti jugu. Oklopni avtomobili so ropotali okrog nas ali pa se pred nami vzpenjali na višine, pregledovali planjavo in se zopet vračali. Sovražnih zaselj je mnogo, toda obrambna taktika se prične takoj s pričetkom pohoda. Na desetine motornih vozil gre po določeni poti z dragocenim tovorom. Vse potrebno za življenje vozi s seboj za vojaške, ki žive tam na jugu kot posadke na važnih točkah naše fronte in nadzorujejo važne predele v južni puščavi. Dosegli smo pešeni predel in zmanjšali brzino vožnje. Steze skoraj ni mogoče odkriti ob morju peska, kjer je teren vsaj navidezno trden za vožnjo s težkimi kolesi. Avtomobili se pogrežajo in dvigajo visoke stebre prahu, motorji pospešijo svoj ritem, možje manevrirajo in iščejo primeren teren za prehod. Vsa motorna vozila napredujejo, razen maloštevilnih, ki so postali ujetniki peska. Oklopni avtomobili na koncu kolone sporočijo vest prejšnjim avtomobilom in avtomobilska kolona se ustavi. Po nekaj minutah nadaljujemo vožnjo. To pa ni bil edini incident tega dne. Nekaj ur nato je spremljevalni avto odel oblak dima in peska, ki je nastal po strašni eksploziji. Eksc. plodirala je min, ena od tisoč min, ki so jih Angleži skrilili v puščavi. Oklopni avtomobil naglo odhiti na kraj, kjer se je to zgodilo. Možje so nepoškodovani, samo eno kolo je odletelo več sto metrov v zrak. Po radio-telefonskem sporočilu se popravljajni voz, ki je ob koncu kolone, počene naprej in hiti na pomoč. Čas se ne sme izgubljati in zato se nesreča izkoristi za odmor, ki bi moral slediti šele eno uro nato. Med odmorom leti nad nami izvidniško letalo in nadzoruje, ali je kolona v redu, ter javlja: Področje je izpraznjeno. Zvečer smo poiskali primernejši kraj za prenočitev.

Puščava je povsod enaka, toda neprekinjeno soledstvo planjav in grčev nudi dragocene točke za obrambo. Majhna dolina je sprejela celotno avtomobilsko kolono. Spremljevalna oborožena sredstva za vzamejo svoja mesta na višinah ter obvladujejo prehode. Po prvem dnevu napora

nihče ne odlašajo počitka in v kabinah ter v vozilih prevzame vse spane. Naslednjega jutra nas je zbudilo petelinovo petje in metanje koz. To so živali, ki jih vozimo s seboj žive za prehrano mož posadke na jugu. Ob povelju za pohod, se vsa motorna vozila postavijo na svoja mesta. Potrebna so bila tudi nekatera popravila, toda izvršena so bila med odmorom. Voz z orodjem, ta pokretna delavnica v puščavi, je naredila čudeže že prvi dan pohoda. Ne da bi bilo treba ustaviti kolono, je popravila pokvarjeni kompresor, kar je bil rekord v znanju in naglosti.

Ure in ure traja vožnja kilometre daleč. Koloni pa je bilo namenjeno nenavadno presenečenje. Bili smo 50 km od prve utrjene postojanke neke posadke, ko se je nenadoma pojavil na planjavi človek, ki je vihtel svoje pokrivalo, da bi zbujal našo pozornost. Oklopni avtomobil se je napolnil tja. Tedaj pa se je z druge višine oglasil drugi človek. Ali je zaseda? Drugi spremljevalni izvoz se je ločil previdno od kolone in se napolnil proti moženi. Ni bila zaseda, bila sta to brodomolca puščave, dva nemška podoficirja, ki se jima je na poti pripetila nesreča. Peščala sta že nad 15 km in njuna usoda bi bila žalostna, če se ne bi kolona usmerila po tej poti. Poveljnik kolone ju je vprašal, ali sta lačna? Zavzela sta prostor med nami in skupaj smo bivalirali ter skupno nadaljevali vožnjo. Oba sta jedla, pripovedovala in zopet jedla ter vzvikala našemu tovarištvu, jedla in se radovala velike sreče, ki ju je ščitila.

Daleč na obzorju smo opazili prve utrjene postojanke. Straže so nas pozdravljale, drugi so prihiteli in odprli prehode skozi ovire. Vsa postojanka je oživela. Vest o prihodu avtomobilske kolone se je razširila in naredila praznično razpoloženje. Dospeli smo v središče posadke z veseljem pozdravljeni. Možje kolone, možje puščavskega konvoja zaslužijo prazničen pozdrav. Vajeni najtršega življenja in najbolj temnih zased so to čudoviti vojaški, ki premagajo vse napore ter tvegajo vse, ko gredo do najbolj oddaljenih in najbolj nevarnih točk in prinesejo, kar je potrebno za življenje in vojno tovarštem, ki žive v ločenih posadkah.

Prebivalstvo Črne gore za sodelovanje z Italijo

Cetinje, 21. okt. s. Izjavljajoč svojo vdanost Italiji, Vel. Kralju in Cesarju, Kraljici in Cesarici ter Duceju Fašizmu so vodilni krogi v Črni gori s prisego hoteli potrditi svojo voljo za sodelovanje z italijanskimi oblastmi, za vzdrževanja reda in miru ter gospodarsko obnovo dežele. Ob tej priliki je Guverner napovedal osvoboditev 400 internirancev v koncentracijskih taboriščih v Albaniji, da bi se s tem svečano proslavila 20 letnica pohoda na Rim. Guverner je nato v Danilovgradu prisostvoval finalni tekmi v nogometnem tekmovalju vojaških čet, ki se je vršila v navzočnosti vojakov posadke in veliki udeležbi občinstva.

Cetinje, 21. okt. s. Na povabilo črnogorskega metropolita se je Guverner v spremstvu najvišjih civilnih in vojaških oblasti odpeljal v Ostrog (Nikšić), v starodavni pravoslavni samostan, da bi prisostvoval svečanemu verskemu obredu, med katerim so bile izrečene molitve v spomin na padle Italijane in Črnogorce v borbi proti komunizmu. Obreda so se udeležile nacionalistične formacije s Cetinja in Podgorice ter ogromna množica ljudstva iz bližnjih krajev.

Oglasi v »Jutru« imajo vedno uspeh!

Zapiski starega Ljubljancana

Iz zapuščine pokojnega trnovskega župnika Ivana Vrhovnika

1866. 3. julija, se je slovesno otvoril novi, 84 sežnjevi dolgi, lesen most čez Savo med Krškimi in Vidmom. Blagoslovil ga je leskovski dekan Izdelal je most celjski tesarski mojster Maksimilijan Stepišnik, kar je kazal pri mostu na slavoloku stoječi kronografikon: sLaVa tebi CelLjan, zDeLaVeC saVskega Mosta!

1866. 22. julija, vsled telegrama, došlega od ministrstva, razglasi deželno predstvo, da se začne nabirati deželni streli. Kdor se oglasi za strelca in je potrjen, dobi 8 goldinarjev na roko in potem 54 krajcarjev na dan. V Ljubljani se je sklenilo pod županovim načelstvom osnovati meščansko stražo.

1866. 25. julija, vpisovanje med deželne strele se vrši v paviljonu v »Zvezdi«. Godba igra vojne in patriotske pesmi, ki navdušujejo v obilnem številu dole mladenčev. V nekoliko dneh se je v Ljubljani oglasilo 380 strelcev, katere so preoblikovali, oborožili, razdelili v tri stotnje in pod načelstvom treh častnikov dne 4. avgusta poslali na zahodno deželno mejo. Do 8. avgusta se je prostovoljno vpisalo 512 mož med strele in potem je bil nabor skladen, ker jih niso več potrebovali.

1866. 9. avgusta, Dne 10. junija je bilo ministrstvo dovolilo 51.000 gld. da se preloži cesta na Rebernice med Razdrim in Lozicami. Delo se začelo dne 18. junija in končalo se v sedmih tednih. Potem so precej 9. avgusta novo cesto otvorili, ker so jo potrebovali za prevažanje vojske. Smer novi cesti so pokazali ostanki stare rimske ceste, ki je šla iz Vipavske doline ob zahodni strani Nanosa proti Razdrimu.

1866. 10. septembra, je prišla v Ljubljano kolera. V prvem tednu je zbolelo 17 in umrlo 7 oseb za kolero. Ukreteno se je potrebno, da bi se bolezen ne širila. Dne 2. oktobra jih je v Ljubljani med 92 zbolelih osebam pobrala 44.

1866. 26. septembra, Vojaški deželni glavni komando se preseli iz Ljubljane v Gradec. Izpraznilo se je zaradi tega v Ljubljani 81 stanovanj.

1866. 30. septembra, Knezoškof Widmer je posvetil novi mramorni altar v župni cerkvi št. Ruperta na Dolenskem. Altar je lep in 6 sežnjevi visok.

1866. 2. oktobra, Ljubljanski prost in generalni vikar Anton Kos je vložil v Ribnici kamen za novo župno cerkev.

1866. 31. oktobra, Do tega dneva je v Ljubljani, za kolero zbolelo 192 oseb in umrlo 94 civilnih oseb; potem je bolezen ponehala. Od vojakov jih je vsega skupaj zbolelo v Ljubljani za kolero 391 in umrlo 143 mož; na vsem Kranjskem je pa zbolelo 1884 oseb in umrlo 762.

1866. 2. novembra, Ljubljanski občinski svet izda nov tržni red in določi sejmice.

1866. 14. novembra, Kranjski deželni glavni baron Codelli je bil upokojen in je dobil red železne krone 2. vrste. Deželni glavni je bil imenovan Karol baron Wurzbach.

1866. 4. decembra, je bil imenovan imeteljem kranjskega pešpolka št. 17. podmaršal Franc baron Khun pl. Kuhnfeld. 1866. 10. decembra, Cesar izraža priznanje za patriotsko požrtvovalnost ob zadnji vojni in pošlje mnogo odlikovanj: 11 viteških križcev Fran Joipovega reda, 7 zlatih zaslužnih križcev s krono, 9 zlatih zaslužnih križcev, deželni glavni Wurzbach je pa dobil viteški križ Leopoldovega reda in mestna občina Ljubljanska je prejela cesarsko lastnoročno zahvalno pismo.

1866. 31. decembra, Od 1. januarja do 31. decembra 1866 je bilo nastanjenih v Ljubljani 533 generalov in štabnih častnikov, 9802 nadčastnika, 537.844 vojakov in 50.861 konj.

1867. 3. februarja, Reformu se zaradi navedbe državnega ministrstva politična uprava na Kranjskem. Dotlej je politično

upravljalo deželo poleg deželnih oblastev v Ljubljani dvoje političnih in 28 mešanih okrajnih uradov, te posele pa sedaj prevzame deželna vlada pod vodstvom dež. predsednika in 11 političnih okrajnih uradov.

1867. 14. februarja, Odpravijo se z naredbo justičnega ministrstva mešani okrajni uradi na Kranjskem in njih justični posli se izročijo okrajnim sodnim. Čistih c. kr. okrajnih sodnih se ustanovi na Kranjskem 26 in nespremenjeni ostaneta mestno-degovalni sodnji v Ljubljani in v Novem mestu. Uradno osebe se določijo tako, da naj so pri okrajni sodnji: sodnik, pristav, aktuar, kancelar ter diurnist in slug kolikor je treba.

1867. 2. marca, se ustanovi v Ljubljani slovensko »Dramatično društvo«. Pravila se mu potrdijo 19. aprila 1867.

1867. 11. marca, začne poslovati novo-organizirana politična oblastva in sodnje.

Dr. A. Družkovič:

Vojno sodišče in njegovo sodstvo

(Nadaljevanje iz torkove številke)

Pretežna večina političnih kaznivih dejanj, s katerimi se bavi vojno sodišče, se sode po določbah Razglasa od 3. X. 1941.

Njegov 1. člen kaznuje s smrtjo dejanje, ki meri na to, da se zmanjša edinstvo, neodvisnost ali neokrnjenost države, dejanja, ki spadajo pod pojem veleizdaje. Ker je Ljubljanska pokrajina priključena k Kraljevini Italiji, pomeni poskus odceljenja pokrajine ali njenega dela veleizdaja.

Po 2. členu je kazniv s smrtjo oni, ki v Ljubljanski pokrajini stori dejanje, ki meri na puščanje, plenitev ali pokol, če tudi samo na malem delu pokrajine. Po tem členu se kaznujejo oni, ki n. pr. z roparskim namenom napadejo, odcenoči k uboju, če bi naleteli na odpor, kako naselje, ki more biti tudi manjše od vasi.

Tretji člen kaznuje s smrtjo one, ki pripravijo ali vodijo ali se tudi samo udeležijo oborožene vstaje zoper državno oblast. Kaznivode dejanje te vrste zagrešijo oni, ki se kot skupine upro z orožjem, to je napadnim orodjem kakršne koli vrste, kakršne koli predstavniki državne oblasti. Mogoče je pa znižanje kazni v lahkih slučajih.

Četrti člen določa smrtno kazen za kolovodje združb, ki hočejo nasilno spremeniti politični, socialni ali gospodarski red v državi. Udeleženci pri taki združbi se pa kaznujejo z ječo 3—12 let. Takim združbam je po sodni praksi pristižati četrtnične in partizanske skupine in vse osebe, ki se bavijo s propagando, naperjeno proti sedanjemu stanju.

O propagandi te vrste govori posebej peti člen, ki kaznuje z ječo 5 do 15 let vsako dejanje in vsako besedo, ki bi pomenila protest proti obstoječemu političnemu, socialnemu ali gospodarskemu stanju ali obdobjanju takega protesta. Po veljavni sodni praksi zagreši tako dejanje tudi tisti, pri katerem se najdejo kakršni si bodi ilegalno izdani letaki, spisi, časopisi, brošure ali pa knjige ali izpisi in prepisi iz njih, ki so pisane v smislu, nasprotnem obstoječemu stanju, če je po okoliščinah, pod katerimi je propagandni material bil na dan pri obtoženi, utemeljeno sklepati, da je imel služiti prevratni propagandi. Za obzidbo po tem členu zadostuje tudi kosček papirja, ki nosi znak ali emblemi, ki izražajo manifestacijo proti obstoječemu političnemu, socialnim ali gospodarskim razmeram; tudi ni potrebno, da je obtoženo dokazano, da je on vedel za vsebino tiskovine, ki te bila pri njem najdena, samo, če mu gre pripisovati sum, da bi utegnilo iti za materijal za propagando.

Sledeči člen kaznuje z ječo od 5 let naprej napad na telesno varnost in osebno svobodo oseb, ki pripadajo Oboroženim silam. Pod temi je razumeti tudi osebe, pripadajoče policiji — naj si bodo tudi v civilu — in osebe pripadajoče »Milici katere koli vrste. Telesna varnost se smatra za ogroženo z vsakim dotikom dotične osebe, naj si bodi tudi v neokusni šali, kakor pomeni napad na osebno svobodo vsako, tudi najmanjšo oviranje svobodnega gibanja teh oseb. Če bi pa vojaška oseba bila pri tem ranjena, se tako kaznivode dejanje kaznuje s smrtjo (kot lahka ali težka telesna poškodba) in sicer, ker gre za vojaško osebo, po italijanskem kazenskem zakoniku. Če bi pa posledica fizičnega napada na vojaško osebo bila smrt, se strelce kaznuje s smrtjo, pa naj si ista nastopi po naklepu ali le po nemarnosti storilca.

Sledeči 8. člen določa smrtno kazen za kazenska dejanja, storjena v političnem namenu, iz katerih utegne nastati resna nevarnost za javni promet, življensko potrebo za prebivalstvo. S to kazensko določbo se kaznujejo sabotažna dejanja proti prometnim sredstvom kot cestam, železnicam,

1867. 18. aprila, Edvard baron pl. Bach, cesarski namestnik na Kranjskem, je imenovan namestnikom za Primorako in Trst, deželnim predsednikom za Kranjsko je pa imenovan Žiga Konrad pl. Elbelfeld. Žiga Konrad je bil okrajni glavar v Mariboru, 6. julija 1853 je postal namestniški svetnik v Temešvaru, v maju 1854 je dobil plemstvo in naslov »pl. Elbelfeld«, potem je bil svetnik pri lombardiskem namestništvu in dvorni svetnik pri namestništvu v Zagrebu, od 14. avgusta 1865 podpredsednik pri namestništvu v Benetkah, v Ljubljani je bil predsednik od 18. aprila 1867 do 19. maja 1871, nato je šel za namestnika v Zgornjo Avstrijo in 29. junija 1872 za namestnika v Spodnjo Avstrijo.

1867. v maju, so postavili novo marmornato propovednico v cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani in do septembra popravili cerkev zunaj in znotraj.

telegrafskim in telefonskim napravam itd. Naglaseno naj bo, da za kaznovanje po tem členu ni potrebno, da je sabotaža uspešna, temveč zadostuje že poskus. Smrtna kazen pa se izreka samo v slučajih, ki so dejansko ogrožali v znatni meri vzdrževanje prometa, neobhodno važnega za prebivalstvo.

Sledeči člen se pečajo s kaznimi, določenimi za izprijte ali stavko in sicer se člen 10 bavi z izprijem ali stavko s političnim namenom, člen 11 z istimi s drugimi nameni. Delodajalec, ki v svojem obratu ustavi delo, in delavci, ki v številu od treh ali več odlože delo, ali ga zavirajo s pasivno resistenco, eni in drugi v političnem namenu se kaznujejo z ječo 1—5 let. Če se pa tako izprijte ali stavka izvrše v drugem kot političnem namenu, znaša kazen do 3 let. Kolovodje kaznivih dejanj te vrste, najsi v političnem ali nepolitičnem namenu, se kaznujejo z dvojno mero omenjene kazni.

Naslednji člen govori o hujskanju na dejanje, ki so po tem razglasu kazniva in znaša kazen ječo od enega do osmih let, če se hujskanje ni izvršilo javno; v tem slučaju pa znaša ječo od 3—12 let, vendar pa s to omejitvijo, da naj bo kazen za po-

Nemške naselbine v Bosni

Nedavno smo poročali, da se je iz Bosne izselilo večje število Nemcev v svojo prvotno domovino. V naslednjem hočemo našim čitateljem z nekaterimi zgodovinskimi podatki prikazati vzrok in začetek nemškega naseljevanja v teh krajih.

Pred 73 leti so se prvi Nemci naselili v tedaj še turški Bosni. Bili so to redovniki reda trapistov, ki so prišli v okolico Banjaluke pod vodstvom očeta Franja, ker v bivši avstroogrski monarhiji tedaj niso mogli najti primerne kraja za gradnjo svojega samostana. Dne 21. junija 1. 1859 so se redovniki vselili v stajo nekakega kmetarja in tam začeli s svojim delovanjem. V skladu s tradicijami svojega reda so začeli obdelovati zemljo, krčiti gozdove, graditi ceste in mostove ter so se že leto dni kasneje, o božiču, vselili v svoj novi samostan, ki so ga zgradili ob obali potoka Raskovca. Tri leta kasneje so marljivji nemški redovniki zgradili že svoj lasten mlin na Vrbasu, potem pa po vrsti sušilnico za sile, mlekarino in žago. Oskrbnovali so tudi prevoz čez reko Vrbas. L. 1872 so odprli katoliško šolo, tri leta pozneje pa cerkev, pivovarno, opekarno, tkalnico in končno tudi bolnico. Ko so si redovniki, katerih število se je s prihodom novih članov iz Nemčije znatno povečalo, uredili tako svoj samostan in njegovo okolico, so začeli organizirati nemško kolonijo. Pobudo za to je dal predstojnik samostana, njega pa je navajala k temu velika zapuščena, ki je za časa turške vlade v Bosni vladala v teh krajih. Iznajditelj Nemci so videli vse gospodarske možnosti, ki so tisti čas v Bosni, ki je bila porušena neredov in vstaj, ostajale neizkoriščene. Prišli so do zaključka, da bi se slabo gospodarsko stanje v deželi lahko popravilo edino z živim primerom naprednih nemških naseljencev.

Med Nemci, ki so se na pobudo trapištnih redovnikov začeli naseljevati v Bosni, so bili kmetje, delavci in mali obrtniki iz raznih nemških krajev. V Bosni so našli boljše življenske razmere, popravili so si svoj gospodarski položaj, obenem s tem pa mnogo prispevali h gospodarskemu napredku svoje nove domovine. Prvi prisel-

MAS Italijani attraversano i valichi delle Alpi per giungere sul lago Ladoga — Italijanski MAS na poti do Ladoškega jezera preko Alp

lovico manjša nego ona, ki je določena za dejanje, na katero je krivec hujskal.

Poudarjeno naj bo, da so take kazni odmerjene za hujskanje, tudi če do izvršitve samega kaznivodega dejanja ni prišlo, bodisi ker hujskač namera ni uspešna, bodisi, da si je nahujskani premislili. Če je pa prišlo do kaznivodega dejanja, do katerega je imelo hujskanje dovesti, se kazen ne odmerja po tem členu, ampak po oni kazenski določbi, ki določa kazen za ono kazensko dejanje, na katero je hujskanje merilo, pri čemur se hujskač smatra za sokrivca in kaznuje ravno tako, kakor glavni krivec.

To naj pojasni sledeči primer: A hujska B-a, da naj postavi bombo pod železniški tir, B se ne odloči na tako dejanje in oblast zve za hujskanje A-a. V tem slučaju se kaznujeta z ječo od 1—8 let. Če je pa B res postavil bombo pod tir (naj si je ona eksplodirala ali ne), se z A-jem vred kaznuje s smrtjo. (Nadaljevanje sledi)

toliko pomnožilo, da so jo razdelili na tri občine: Gornji, Srednji in Dolnji Windthorst.

Za tem so trapištni redovniki že začeli ustanavljati naselje Malaj na Vrbasu, imenovano pozneje Rudolfstal. Naseljenci so bili po večini iz Šlezije, Hannovera in Oldenburga. Začeli pa so pozneje prihajati tudi iz drugih krajev bivše avstro-ogrške monarhije. Ugodne gospodarske razmere so še dalje privlačile podjetne Nemce v bosanske kraje in so njihove naselbine nastale še v bližini Prijedora, v Brezovem polju, Dugem polju na pobočjih Kozare, Prosari in drugod. Zanimivo je ta je bilo med priseljenci Nemci mnogo ljudi iz Galicije in Rusije ter precej Švabov iz Bačke,

Približno v tem času so nastale nemške delavske naselbine v Zavidoviču, Zenici, Lukavcu in Žepču. — Bili so po večini zaposleni v tamošnjih industrijskih podjetjih in so zaradi svoje podjetnosti dali posebno obeležje tem krajem. Priseljivanje Nemcev v Bosni se je nehalo 1.1905, njihove kolonije pa so se zaradi prirodnega prirastka številno še naprej množile.

Kjerkoli so se naselili Nemci, je v tedaj precej zapuščene bosanske kraje prihajal naprednejši duh evropskega severa. Od priseljencev se je bosanski kmet naučil uporabljati poljedelske stroje in racionalnega obdelovanja zemlje. Hrvatski narod, ki je z nemškimi naseljenci živel povsod v dobrem sosedstvu, se je od njih mnogo naučil. — Danes se nemški priseljenci vračajo v staro domovino. Za njimi bo ostala globoka brazda, ki so jo zarzali v hrvatski prosvetni in gospodarski življenje.

Matura na ljubljanski realki v letu 1912.

Letošnja jesen poteka 5 let, odkar so se abiturienti ljubljanske realke iz leta 1912ega zbrali k 25 letnici mature v srebrni dvorani hotela Union v Ljubljani, trideset letov nazaj. V trije profesorji. Objubil smo si, da se v letu 1942 — ob 30 letnici — zopet sestanemo. Toda mel nas so stopili dogodki, usodni za vse človeštvo in za čela stolpce. Tedanji sklicatelj, prof. Vladimir Lapajne je umrl še pred vojno in mnogi so mu v teku zadnjih let sledili. Tudi si živčim g. profesorjem v tujini se ne moremo oddolžiti.

Od zalnjega sestanka ni več med živimi stolnega kanonika prof. dr. Mihaela Opeke, vladnega svetnika prof. Alojzija Tavčarja, v inozemstvu pa je preminul popularni prof. dr. Josef Wenzel. Že pred vojno je v Ljubljani umrl prvi slovenski direktor realke Josip Mazi. Hvaležno se spominjamo se v Ljubljani živčih dobrih pedagogov univ. prof. dr. Franceta Šturma, prof. Schweigerja Josipa, dr. Henrika Svobode, prof. slikarja Antona Koželja in našega slovesnega mentorja, dr. Janka Šebingerja, ravnatelja študijske knjižnice v Ljubljani. Izmed sošolcev je preminul Roš Ferdinand iz Hrastnika, usoda mnogih je neznana.

Mnogo se je izpremenilo na svetu in čas ni primeren za spomine na lepo, zlato mladost in še manj za vesele proslave. Zato v skromen pozdrav priobčujemo pesem sošolca in publicista Iva Peruzija z željo, da

bi vsi tovariši srečno prestali tudi težki zrelostni izpit sedanje dobe do petintrile-setletnice.

TOVARISEM - SOSOLCEN

Tretjina naš stoletja je ločila. Vihar mladosti utihnil je v večer. Jesen naj v duhu vsaj bi nas združila. Ko v svetu teče pravda in pravi.

Molče, tovariši, smo križ nosili, dvomili in trpeli na skrivaj. Sme se kolešju časa izogniti? In koliko imamo še postoj?

Vi ste gradili stroje in palače. Vi vsi ste v službi reda in duha. Vsi svoja pota hodili je drugače. A skupna misel veže nas sreča.

Nekoč spominom morda pot odpremo. Po burni dobi novi dan vzblesti. Tedaj v veseli krog se spet zberemo. Zapojemo prihodni novih dni!

DOMACA PRIDIGA

»Zakaj pa prihaja tako pozno domov?«
»Oh, draga žena. Ko sem šel skozi park, je skočil predme neznan človek in zaklical: »Denar ali pa življenje!«
»... in ti osel, si mu dal seveda denar!«

Zagrebsko pismo

Hrvatsko gledališče v novi sezoni

I.
Vodilno hrvatsko gledališče, zagrebsko, ni imelo letos počitnic. V duhu vojnega časa je bilo po zaključku lanske sezone kar mobilizirano pod poveljstvo stolpovkovnika Lovra pl. Matačića, dirigenta evropskega slovesa. Za časa počitnic se je gledališče ponašalo z imenom Domobranskega kazališča ter je kot tako prejelo predstave na trgu sv. Katarine v Gornjem mestu, po vojašnicah, bolnicah in na drugih krajih, kjer so se zbrali vojaki in ranjenci. — Vedno več njenih sinov nosi domobranski krog ali krog ustaške milice. — Zato je bilo tudi potrebno, da vodilno gledališče nudi nekoliko razvedrila pripadnikom hrvatskih oboroženih sil.

V hrvatski državi delujejo sedaj štiri gledališča, medtem ko se peto pripravlja. Najstarejšo hrvatsko tradicijo imata seveda gledališča v Zagrebu in Osijeku; obe sta popolni in tudi slednje ima zdaj opero. Zato je pa bilo potrebno pohrvatiti bosensko gledališče v Sarajevu in Banja Luki, ki sta v bivši državi pripadali srbskemu kulturnemu krogu. To je bila v vsakem pogledu prava težka naloga. Vse je bilo treba izpremeniti: osebe, repertoar, način dela in mentaliteto, ter pridobivati celo novo publiko, ker stare ni več. V pripravi je še primorsko-tehnično gledališče v Dubrovniku, ki bo postavljeno večidel iz članov bivšega gledališča v Spalatu. Vendar je treba še tam prebroditi razne težave. Bondino gledališče v Dubrovniku je v zasebnem lastništvu imetnikov lož in ga je treba poddržati. Tudi

KULTURNI PREGLED

Civilizacija brošure

On dan sem listal po knjigi s portreti učenjakov in pisateljev renesančne in baročne dobe. Pri mnogih so v ozadju police s knjigami: z debelimi, težkimi folianti, ki jih ni mnogo, a te zavzamejo s svojim obsegom, ki obeta velike zaklade učenosti. Spominim sem se na knjige prejšnjih stoletij, na velika, temeljna dela, kakor je bilo pri nas Dalmatinovo Sveto pismo ali Valvasorjeva zgodovina. Na knjige učenih humanistov, na filozofska in zgodovinska dela, ki jih čitatelj ni mogel ne »pozirati« in ne »prebavljati« tako lahko, kakor danes danes pospravi celo knjižnico raznovrstnih bukev. Na knjige, ki jih je bilo malo, a je z njimi lahko človek živel dolgo časa. Pogosto je kakšna knjiga zahtevala več mesecev, da leto dni čitanja in študija. K izbranim knjigam predvsem k delom klasikov, so se vračali izobraženi ljudje vse življenje. Vsak je imel svojega ljubljence med pesniki in modroslovci in ga je znal doma na pamet.

Primerjajmo to z današnjim čitateljem! To, kar je bilo ljudem prejšnjih stoletij nevažno in kar so zametavali: aktualno poročilo, drobna brošura, je stopilo v ospredje. Če lahko danes govorimo o kakem večjem vplivu knjige ki ima več uspešnih novih tekmecev (film radio), tedaj moramo ugotoviti značilno dejstvo, da ne gre prvenstvo knjigi v pravem pomenu besede, marveč brošuri. Današnja civilizacija živi od množice brošur, ki najbolj ustrezajo potrebi in razpoloženju večno hitrega površnega in nemirnega človeka. Medtem ko kemiki sanjajo, da bi zgotostili vso hrano, kar

je potrebuje človek, v nekaj tablet ali kroglic, se zdi, da je na duhovnem področju že prišli napredovalu to sintetično-kemijsko prehranjevanje. Tu je zavladal sistem pilul v podobi drobnih knjig brošur in zvezkov, ki skušajo nadomestiti velike, debele bukve prejšnjih stoletij.

Duh, ki se hrani z brošurami, obvladuje naše tehnično stoletje. To priročno ustreza njegovemu spolnemu stilu, saj je tehnični najboljše govorna formul in števil in inženirski možgani se najlaže zadovoljujejo s to skrajšano in zgoščeno duhovno hrano. Ljudje ne marajo učenosti, ne marajo debelih knjig — delno ne marajo ker so vajeni lažje sintetične hrane, delno pa jih ne utegnejo brati.

Tako so brošure tudi prispevale svoj delež k bilanci našega časa. Duhovna prehrana z brošurami pomeni z druge strani: površno, prenašajo in notranje nezadostno obrazovanje duha. Brez tistega velikega napora, vztrajnega in spokojnega dela s knjigo, ki ga je zahtevala doba debelih knjig, ni mogoče globlja splošna izobrazba. Sintetična hrana v obliki brošur in priročnikov zadošča strokovnjaku, ne prispeva pa k utrjevanju in razširjenju tiste notranje podlage, ki jo zahteva stalnost sleherne omike, obstoj vsake humanistično usmerjene kulture. Brošura daje zadošči zgoščene hrane umu, ne more pa s svojo še tako sintetično vsebino — največkrat nima niti tega — zadošči vsem potrebam duha in duše, ne more onskomerno nahraniti človeško osebnost. Z brošurami izobraževani ljudje so podobni nezadostno prehranjenim ljudem, ki jim nedostaja nekaterih važnih vitaminov.

Nočem reči, da je v debelih knjigah že samo po sebi več dobre, čiste, zadostne duševne hrane, kakor je najdemo tudi v dobrih brošurah, ki obvladujejo današnjega človeka. S temi knjigami je kakor s klasičnimi jeziki: saj ni važno, ali se naučiš, kako se v latinščini in grščini imenuje konj; potrebno je, da imaš stvarno znanje o konju. Toda gre za kaj drugega: kdor se je dalje časa smotno bavil s klasičnimi jeziki, si je pridobil več kakor samo znanje besed; sprejel je iz besed nekaj njihovega duha, navadil se je na smotnega logičnega mišljenja pridobil si je smiselno disciplino, ki je drugače ne bi zlahka dosegel, razvil si je nekatere sposobnosti in si ustvaril trpežnost, podlago za nadaljnje duševno delo. Tako so tudi debeli foliant, ki so se premagali umaknili pred brošurami, z vsem svojim sistemom branja, tako različnim od današnjega požiranja knjig, mnogo bolj kakor najboljše in zato redke sintetične hrane urili in razvijali duha, ustvarjajoč trdnost podlago za samostojno mišljenje in za globlje duhovno življenje.

Brošure so v času tehnične in masovne civilizacije najbolj prispevale k razširjenju nekaterih idej in psevdoidej. (Prim. vpliv brošure na razširjenje marksizma!) Enostransko fanatični in duševno plitvi doktrinariji so bili zmeraj šiba božja za človeštvo. Najslabši pa so tisti, ki prihajajo od brošur, ki mislijo, da jim zadošča za spoznanje skrivnostne problematike sveta in življenja, za domneve zapletenih nacionalno-ekonomskih, socialnih in zgodovinskih pojavov nekaj brošur iz obilne marksistične brošurne produkcije. Taki ljudje trpe v svojih intelektualnih in moralnih pogledih za

težkimi avitaminozami in se sami ne zavedajo njihovih posledic. Vsekako je to samo eden izmed značilnih pojavov v stoletju brošure, posledica vitalno nezadostne duševne prehrane s »sintetičnimi« proizvodi književne kulture. Moderatus.

Mira Danilova v Pirandellu igri

Danes popoldne bo v Drami premiera znamenite igre Luigiia Pirandella »Sestero oseb išče avtorja«. V tej igri, ki uživa za-

radi svoje originalne zamisli in oblike mednarodni sloves, bo igrala glavno žensko vlogo, pastorko, ga Mira Danilova. Ta, od avtorja markantno označen lik je v igralno-tehničnem pogledu zelo nenavaden ker drži v sebi najrazličnejše čustvene odtenke, ki sestavljajo značaj pastorko. V dolgi vrsti vlog, ki jih je ustvarila Danilova, je to ena izmed posebno izrazitih nalog.

Kronika

40 letnica madžarskega parlamenta. Pred 40 leti dne 8. oktobra je imela Madžarska zbornica svojo prvo sejo v novi palači parlamenta. Dotlej so sedeli poslanci temo stisnjeni v ozki dvorani neke mestne hiše, za kar je parlament plačeval mesto letno simbolično najemnino v obliki ene same zlate krone. Otvoritev parlamenta je bila svečana. Listi pravijo, da je bilo v madžarskem parlamentu v teku 40 let mnogo razburljivih in strastnih debat, ki so danšnji mladinci docela nerazumljive.

Ženske v poročevalski službi. Nemško vojno ministrstvo je razpisalo natečaj za poročevalsko službo in jo potem redno vršiti. Vsaka udeleženka se bo izoblačila po svoji želji in sposobnosti kot telefonistka, telegrafistka, radijska napovedovalka, pomočnica v letalski poročevalski službi, ali pisarniška, gospodinjica in zdravstvena pomočnica. Po možnosti bo vpoštevana tudi njih želja, ali hočejo biti zaposlene doma ali v inozemstvu. Izobraževanje je brezplačno. Nameščene tečajnice bodo imele takšne plače, kakršne imajo nameščenci v javni službi.

Madžarska potujoča razstava. Poslaniški prijateljski držav v Budimpešti so bili povabljeni v ondoto reduto, da si ogledajo predmete, ki bodo uvrščeni v potujočo razstavo pod geslom »Delovna Madžarska — za novo Evropo«. Potujoča razstava bo potovala po Nemčiji, Italiji, Bolgariji in Hrvaški ter bo pričela o najnovijem razvoju Madžarske ter o prispevku, ki ga že zdaj daje Evropi in ga bo v bodoče dajala še v večji meri. Priprave za razstavo je vodil šef oddelka za kulturno politiko v vnanjem ministrstvu Evgen Zilahy-Sebens. Razstava prikazuje politični, gospodarski, industrijski, obrtniški in socialni razvoj od Gömbosa do Kallaya ter zlasti naglašja, da je bila Madžarska prva, ki se je po prevratu 1918. obrnila proti boljševizmu ter ubrala krščansko in nacionalno smer. Velike fotografske montaže bodo prikazale madžarsko sodelovanje v vojni proti boljševizmu. V sredini bo velika slika padlega namestnika državnega upravitelja viteza Štefana pl. Horthyja.

Priprave za 300letnico Helene Zrinjske. Dne 5. maja 1943. bo minilo 300 let, kar se je rodila Helena Zrinjska, mati madžarskega borca za svobodo Frana Rakoczija II. Bila je junaška žena, ki je tri leta branila trdnjavo Munkacs proti sovražnemu napadu. Njeno truplo počiva poleg njenega velikega sina v Rakoczijski cerkvi v Košicah. Za 300 letnico pripravljajo primerne proslave. Izdali bodo posebne spominke nove in znanke, v trdnjavi Munkacsu pa bodo postavili spomenik.

Italijanske, nemške in francoske ne nabitje perfektno naučite, če obiskujete naše priznane, uradno dovoljene, dneve, ne ali večerne, nadaljevalno-konverzacijske in začetne jezikovne tečaje. Učnina zmerna. Zahtevajte nove prospekte. Trgovski učni zavod, Kongresni trg 2.

IZ LJUBLJANE

Novi grobovi. Po kratki in mučni bolezni je došla in za vedno zapustila svoje posestnice ga, **Marija Gerkanova**. K večnemu počitku bodo blago pokojnico spremenili v četrtek ob 16. uri iz kapele sv. Nikolaja na Zalah v rodniško grobnico pri sv. Križu. — Po kratki in mučni bolezni je preminila ga **Franciška Brčljavec**. Na zadnji poti jo bodo spremenili v četrtek ob pol 17. uri iz kapele sv. Andreja na Zalah na pokopališče k sv. Križu. Maša zadušica se bo brala v petek 23. t. m. ob 7. uri v cerkvi sv. Družine. — Po kratki hudi bolezni je preminila ga **Thelka Kalsereja**, po rodu Voltmannova. Blago rajsko so pokopali v sredo popoldne na evanĝelijskem pokopališču. — Pokojnim bomo ohranili blag spomin, užaloščenim svojem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

Hladnejše vreme. Po ponedeljskem deževju se ozračje ne more več tako ogreti, da bi imeli še sončne jame in tople dni. Barometer se je v torek jutrajšaj spet dvignil na 776 mm in vremenski preokrog v Zvezdi nam še nadalje napoveduje lepo vreme. Toda sonce naglo izgublja svojo moč. V torek jutrajšaj je bilo 5,5° C in je čez dan narasla temperatura komaj na 10,3° C. Davi je bilo komaj 4° C, hlad pa je bil tem občutljivejši, ker je spet ležala megla v teku dopoldneva se je medlo sonce priborilo skozi meglo in se je vreme začelo jasnit.

Grozljive, kostanj in gobe so najzadnje predstavitelji letošnje jeseni. Vsi trije so se namreč letošnje izredno dobro obnesli. Toda sezona grozdja, ki je sladko in okusno, pojenja. Z gobami se je oskrbeli marškatara gospodinja. Po zadnjem

dežju pa so gobarji spet pohiteli v svoje revirje in iznova obogatili domačo zalogo ali pa so gobe prodali svojim več ali manj stalnim odjemalcem. Kar se kostanja tiče, smo zdaj v Ljubljani z njim dobro založeni. V obratu so skoraj vse tiste stojnice kakor lani. Kupčija se prav dobro razvija in pečen kostanj je bolj kakor katero koli drugo leto izdaten približek k prehrani. Dobro so s kostanjem že od sobote dalje založene tudi ljubljanske branjeve in trgovine s poljskimi pridelki, ker je prišlo iz Gorizije več vagonov izdatnega in okusnega kostanja. Cena prav lepih zlatih maronijem je 9,20 lir za kilogram.

Tramvajski promet je zmeraj živahnjši. Električna cestna železnica ima vsak dan večji promet. Zdjaj že ni več ure, da bi ne bili vsi vozovi na vseh progah napolni. Naval je tolikšen, da se občinstvo kljub ponovnim opozorilom in grožnjam uprave obesa na stopnice in drugam, da potniki visijo kakor grozdi z voza. Da se ne zgodi kakka hujska nesreča, je pravi čudež, saj se obesa na vozove tuli otroci, in med odraslimi ni nikogar, ki bi lahko miselno mladino poučil, da je obesa na drveče vozove smrtno nevarno. Odpovedali smo tudi v pogledu discipline med vožnjo. Navodil, da je treba vstopati spredaj in izstopati zadaj, ne vpoštevajo vsi. Važno je, da vsakdo zavzame mesto čim bliže izstopu. Kdor namerava kmalu izstopiti, naj gre takoj na sprednjo ploščad, če je ta zasledena, pa kolikor mogoče blizu sprednjih vrat. Nasprotno naj tisti, ki se peljejo daleč, ostanejo bolj v ozadju voza in naj se pomikajo počasi naprej, misleč na to, da so v tramvaju tudi drugi ljudje, ki so prav tako plačali vozni listek in se jim morda prav tako, ali še bolj mudi do smotra.

Ljubljana se razvija na vse strani. Mestni okraj med Tržaško cesto in Gradaščico se je v zadnjem času lepo razvil in moderniziral. Tja dol do Viča so zrastle nove stanovanjske hiše in vile z ličnimi vrtovi, ulice in ceste so večji del urejene in mnoge podaljšane. Vzporedno s Tržaško cesto, ki je glavna prometna žila na tem koncu mesta in ena najzavnejših sploh, je speljana široka in ravna Marmontova cesta, ki sega skoraj do Viča in bo v dohodnem času, kadar bo dokončno urejena na svojem spodnjem delu, velikega pomena za ta del mesta. V poslednjem času je bila najbolj živahna gradbena delavnost med Jadransko ulico in Vičem. Mnogo nezazidanih parcel je še ob Tržaški cesti v Stanu in domu in ob Gradaščici, nekaj pa tudi v notranjosti tega mestnega predela. Med še neresene vprašanja spada ureditev in podaljšanje Bičevja, ki se začne na desni strani Groharjeve ulice med Marmontovo in Tržaško cesto in se v presledkih nadaljuje do milane. Kadar bo tudi ta ulica urejena, bo imela Tržaška cesta na svoji levi strani tri ravne in dolge vzporednice. Sredi tega mestnega dela je mali Marmontov trg, ki je bil časih lično posajen z zelenjem, v novejši dobi pa spremenjen v plodno njivo, ki je že bogato obrodila.

Posestnike gozdov v okoliših Ljubljane, ki jim je ljubljanski mestni preskrbovalni urad odredil sekanje drv za preskrbo ljubljanske prebivalstva, opozarjamo, da bo mestni preskrbovalni urad prevzemal drva, ki jih morajo gospodinjari oddati po dobjenih odlokih, od četrta 22. t. m. dalje samo na svojem skladišču na mestni pristavi ter ne več na skladišču prejšnjega sokolskega doma v Šiški.

Podružnica SVD Šiška si je že preskrbela semenski krompir »Bintje« Clani, ki si nameravajo okerbeti za prihodnje leto s tem krompirjem naj si ga čimprej nabavijo pri predsedniku podružnice, Vodnikovu cesti 108, dokler traja zaloga.

Sentjakobka knjižnica v Ljubljani je na željo strank oddala odlešč vsak delavnik dopoldne od 10 do pol 1., popoldne pa od pol 3. do pol 7. večer.

Se je čas, da se vpišete v italijanske tečaje za začetnike in spretnejše. Poučujemo tudi druge moderne jezike. Prijavljanje dnevno od 8 do 12 ure in od 14 do 16 ure. Mestni trg 17/I.

Knjižnica Pokrajinske delavske zveze (prej Delavske zbornice) na Mikloševci v cesti v Ljubljani je tudi od 20. oktobra dalje odprta vseh delavnik nepretrgoma od 12. do 19. ure. Člane knjižnice prosimo samo, da pridejo toliko zgodaj, da bodo postreženi pred 19. uro.

Brez skrbí ste za uspeh svojega otroka, če ga dnevno pošiljate po dve uri k razlagi, izraževanju, popravni in sestavi nalog itd. Važno za tiste, ki iz kakršnihkoli vzrokov ne morejo redno posegati šolskega pouka. Prijavljanje dnevno od 8. do 12. ure in od 14. do 16. ure. korepetitorij Mestni trg 17/I.

Barnhelme (tudi v Osijeku). Ibsenov »Peer Gynt«, medtem ko bo bližnji Hauptmannovo 80letnico proslavilo zagrebško gledališče z »Voznikom Henschloma«, banjaluško pa z dramo »Pred sončnim zatonom«.

Značilno za letnični repertoar zagrebškega gledališča je zlasti veliko število italijanskih in nemških avtorjev. Italijansko klasično dramatično predstavlja Goldoni je komični »Sior Todor Bronto« in Gozzijeva fantastična basen »Kralj Jelen« (Il re cervo), ki jo dramaturg dr. Ivanšević predeluje za sodobno sceno. Po tolikih uspehih svojega očeta se uveljavlja sedaj tudi Pirandellov sin Landi in bo zagrebška drama prikazala njegovo moralistično delo, spisano docela v očetovem slogu: »Stopnja nižje« (Un gradino più giù). Nam tudi po Gradnikovih prevodih dobro znani Sem Benelli bo prikazan v Zagrebu in Osijeku s svojim posebno znanim delom iz časa Medicejev »Brezdušna šala« (La cena delle beffe), ki je dosegla lep uspeh tudi v filmu. Od talentiranega sodobnega dramatika Rossa di San Secondo bo zagrebško gledališče uprizorilo »Marionette«, banjaluško pa »Stopnjišče« (Scala). Naposled pride na vrsto še komedija dveh piscev Corra in Achilla »Izvir čudežev« (Il pozzo dei miracoli). Italijanske drame bodo uprizorjene v prevodih dramaturga Ivanševića, po dramatičarji Budakovega »Ognjišča« znanega prof. Rabadana in igralca Dujšina.

Izmed sodobnih nemških avtorjev, ki so v zadnjem času dosegli doma najboljše uspehe, nameravajo nekatere uprizoriti tudi v Zagrebu v prevodu Gavelle in Strozija. Spor med cerkijo in državo v času Canosse obravnava prav originalno Kolbenheyer v drami »Gregor in Henrik«. Sodobno

u— Večerni trgovski tečaj — se zaradi nove policijske ure vrši ob zgodnjih popoldanskih urah — v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2, še predno prične poslovanje v uradih in trgovinah. Pouk iz vseh trgovskih predmetov. Posebni tečaji za stenografijo, stroje, pisje in knjigovodstvo. Tečaji so odobreni od šolske oblasti. Zahtevajte prospekte.

u— Nesreče. Gramozno dvigalo je padlo na nogo in jo zlomilo triletnemu sinu posestnika iz Polhovca Gradca Francu Osredkarju. S hleva je padla in si zlomila levico 8letna posestnikova hči Antonija Plevnikova iz Tomačevega. Desno nogo si je zlomil 9letni posestnikov sin Franc Košir iz St. Jošta. Franc Zeman, mehanik iz Ljubljane, ima poškodovano desno nogo, 32letni šofer Anton Brišnik iz Novih Jarš pa je ranjen na glavi. Pod voz je prišel 8letni ključavničarjev sin Ivan Kreč. Deček ima zlomljeno nogo, 53letni mizar-ski mojster Avgust Černe iz Ljubljane se je ponesrečil pri delu. Deska ga je tako močno udarila v trebuh, da je dobil precejšnje notranje poškodbe. Ponesrečenec so nudili zdravniško pomoč na kirurškem oddelku ljubljanske splošne bolnišnice.

Iz Gorenjskega

Gospodarsko šolanje na Bledu. Preteklo soboto in nedeljo je bilo na Bledu sklicano prvo zborovanje za napredek gorenjskega gospodarstva. Sklicala ga je župni gospodarski svetovalec inž. Winkler in se ga je udeležil tudi radovljiški okrožni vodja dr. Hochsteiner. Inž. Winkler je crisal gospodarski razvoj v Nemčiji v zadnjih stoletjih ter je naglašal načela narodno-socialistične gospodarske kritike. Udeležence je seznanil z nalogami, ki jih zahteva vojno gospodarstvo od obratovodij. Sledila so predavanja o delovnem pravu, o mezdah in plaah, o kreditnem gospodarstvu v Nemčiji, o davčnih vprašanjih in o koroskem gospodarstvu. Naposled so bili vsi obratovodje pozvani, naj še bolj zavestijo sile, da bodo gorenjski obrati prispevali svoj delež za močno in neodvisno Nemčijo in Evropo.

Smrt na fronti. Na vzhodni fronti sta padla toroška rojaka 30letni podčastnik Štefan Vauti, najstarejši izmed šestih sinov ugledne družine v Šmilhu pri Pliberku in 31letni desnik Jože Heynlich iz Celovca. — Z zlatim nemškim križcem pa je bil odlikovan letalski poročnik Hans Granitzler, doma iz Celovca.

Smrtne nesreče v Karavankah. 18letni Valter Neumayer iz Celovca se je z nekaterimi tovariši odpravil v Karavanke. Plezali so na Košto. Tudi preden so dosegli cilj, je Neumayer padel z 200 metrov visoke skale in je obelzhal mrtev.

Za zimske pomoči prirediti nemška delovna fronta v soboto in v nedeljo vsepovsod poulične zbirke. Na vseh javnih prostorih bodo prepevali pevski zbori in bodo igralne gobe. Povabljen bo vsakdo, da se petju pridruži. Razprodajali bodo pevške zvezke z najbolj znanimi nemškimi ljudskimi in vojaškimi pesmimi, ki jih v sedanjih vojnih največ prepevajo.

Veliko zborovanje je sklicano za prihodnjo soboto v Celovcu. Na zbor se bo pripeljal kot glavni govornik vodja glavnega urada za komunalno politiko pri državnem vodstvu narodno-socialistične stranke Karel Fiebler. V nedeljo bo obiskal Beljak, kjer bo prav tako sklicano veliko zborovanje v telovadni dvorani.

Za daritvene nedelje v prid zimske pomoči je letos v gostilniški obrti razveljavljen postopek iz prejšnjih let, po katerem je bilo predpisano kosilo z eno samo jedjo po določenih cenah. Letos velja za jedilni list samo seleno navodilo o dajanju jedi v gostilniških obratih z omejitvijo, da mora ob daritvenih nedeljah vedno biti na jedilnem listu kosilo z eno samo jedjo. Gostilne torej niso vezane na siceršnje predpise o kuhinjski z eno samo jedjo in drug. Jedil. Kakor ob drugih nedeljah smejo izstaviti jedilne liste, ki pa morajo vsaka-kor vsebovati tudi kosilo z eno samo jedjo. Če ni jedil se pobira proti potrdilu tudi darilo za zimske pomoči, pri čemer so gostilne kakor doslej razdeljene v tri razrede. Vsek gost, ki vzame hrano v gostilni, daje ob daritvenih nedeljah v času od 10. do 17. ure darilo za zimske pomoči.

Štešnja z zvezki. Po naredbi prosvetnega ministrstva je treba upoštevati pomanjkanje papirja tudi v šoli. Kjer dopuščajo razmere, se v zlasti v nižjih razredih, naj se med učitelji kolikor le mogoče poslužujejo table. Vse zvezke je treba popolnoma izkoristiti. Če ni na razpolago črtnih zvezkov, lahko služijo pouku tudi drugi zvezki.

Nesreče. 28letna Ana Cemernjakova je padla pri obranji jabolk in se nevarno po-lomila. 45letni gozdni delavec Jakob Zavrnik si je pri padcu zlomil rebra. 12letni Friderik Klemenjak je padel na nož in se nevarno urezal nad levim očesom. Od ne-

Fronte russo: Reparti di alpini dell'Armata Italiana in Russia durante le recenti operazioni — Z ruske fronte: oddelki alpincev Italijanske vojske v Rusiji med zadnjimi operacijami

kega voznika je bila povožena učiteljica Jožefa Tavšičeva, ki se je peljala s kole-som. Vsi poškodovanci se zdravijo v celovški bolnišnici. V bolnišnici v Voljske: ku pa so bili pripeljani naslednji ponesrečeni: iz Lavantinske doline: žagar Egidij Rapič se je s kromop nevarno opekeli po no-gah; tovarniškemu delavcu Stefanu J. rajiču je padel debel hlood na desno nogo in mu jo zdrobil; 13letni Julij Mavc je padel z drevesa in si zlomil nogo. Ivan Steharnik iz Guštanja si je zlomil nogo pri no-gometu; učiteljica Romana Rapičeva pa je padla na poti iz šole in si zlomila nogo.

Nesreče v gozdovih so zlasti ob deževnem vremenu nevarne in je potrebna največja previdnost. To je moral izkusiti tudi gozdni čelavec Luka Valentinčič iz Sir-nice. Ob deževnem vremenu je lupil hlood in ko je hotel enega izmed njih s cepinom obrniti, se mu je ta izmuznil in delavcu hudo zmečkal levo nogo. Njegovega tova-riša je hlood močno odbil, k sreči pa dela-vec ni prehodil poškodovan.

Zrtev nevarnega bika. Poročali smo, da je v začetku letošnjega avgusta bik nekega posestnika na Svinji planini do smrti pobodel gozdnega delavca Franca Binterja. Posestnik je bil te dni poklican na od-govor pred deželno sodišče v Celovcu. Ker je bilo ugotovljeno, da je orožništvo že neko-č opozorilo posestnika, naj dobro pazi na hu-dega bika, je bil posestnik zaradi prestop-ka zoper varnost življenja obsojen na 3 meseca zapore pogojno za dve leti.

Iz Spodnje Štajerske

Z okrožnim dnevom v Brežicah, ki je bil preteklo soboto in nedeljo, pravi mari-borski dnevnik, je Helmutbund izvedel ma-nifestacije v vseh okrožjih svojega območ-ja. Zdjaj ne more biti na Spodnjem Šta-jerskem nobenega šlovetka več, ki ne bi ve-del, za kaj gre in ki se ne bi znal oprede-liti za jasno fronto.

Prostovoljci za kmečko delo Od 12. do 15. oktobra je bilo v celjskem mladinskem domu izbirno taborišče za mladenčce, ki so se prostovoljno prijavili za kmečko de-lo. 50 teh mladenčev je nato odpotovalo za leto dni na Dolnje Avstrijsko. Prihodnje leto bodo tudi na Spodnjem Štajerskem urejena taborišča za prostovoljce kmečke-ga dela in bodo prišli kmotom pomagat mladenčci iz različnih nemških dežel.

Nevarna očesna poškodba. V Premu bivačji državni in železniški ključavnič-ar Anton Čuš se je pri delu nevarno po-nesrečil. Drobec železa mu je priletel v desno oko, ki mu ga bodo le težko rešili. Prepeljali so ga na očesno kliniko v Gradcu.

Pri izganjanju koruze so se v Dogašah pri Mariboru spili nekateri delavci maribor-ske industrije z domačimi fanti. V pretepu je bil 32letni delavec Florijan Žerjav tako močno udarjen po glavi, da mu je počila lobanja, več drugih udeležencev vaškega boja pa je bilo poškodovanih. Orožniki so takoj naslednje jutro zaprli več krivcev.

Iz Novega mesta

u— Nesreče otrok. Z visoko s senom na-loženega voza je padla 9letna hči kočarja Marija Rebrnikova in si pri padcu zlomila več reber in levo nogo. — Pri igranju je padel na domačem travniku 6letni Janez Ogorelec, sin posestnika iz Globodola pri

Mirni peč, tako nesrečno, da si je zlomil desno nogo. — V Praprečah pri Crnomlju se je smukal okoli štedilnika v kuhinji 4 letni dmarjev sin Francišek Gerželj. Čim se je mati za trenutek oddaljila iz kuhinje, je otrok segel po loncu kropa, ki se je pre-vrnil, pri čemer je dobil prav težke opekline po vsem telesu.

u— Zivilski trg. Na novomeškem trgu še vedno prevladuje sadje, katerega je letos izredno veliko v vsej okolici. Zadnje čase prinašajo okoličani na trg tudi prav pridno grozdje in orehe, ki so se dokaj pocenili. Tudi kostanja ne manjka na trgu, vendar zahtevajo zanj še vedno visoko ceno. Sicer pa vlada tudi na samem podeželju pomanj-kanje zelenjave, čemur je v glavnem kriva suša. Gospodinj se so o pot lahko založile z mlekom, smetano in sirčki, pa tudi jajca so se dobila po običajni ceni.

u— Vpisovanje obrtnih in trgovskih va-jencev in vajenk v strokovno nadaljevalno šolo v Novem mestu se bo vršilo v nedeljo dne 25. oktobra od 9. do 12. ure v pro-storih ljudske šole v samostanu. Deloda-jali so dolžni pripeljati k vpisu vse svoje vajence in vajenke, tudi one, ki so že ob-iskovali to šolo. Vajenci naj prinesejo k vpisu zadnje šolsko izpričevalo, rojstni in krstni list in učno pogodbo.

Iz Hrvatske

Hrvatska razstava v Benetkah ima ve-dno polno obiskovalcev. O slovesnostih ob-otvoritvi smo pred dnevi že poročali. Ker se splošno izraža želja, da bi se ogled raz-stave omogočil čim večjemu številu Italija-nov, bo po zaključku v Benetkah razsta-va najbrže prepeljana še v Rim.

75letnica Hrvatske akademije. V soboto je bila v Zagrebu svečano proslavljena 75-letnica obstoja Hrvatske akademije. Doslej je imela ta najvišja znanstvena ustanova na Hrvatskem deset predsednikov. Prvi je bil dr. Franjo Rački, danes pa vodi Hrvat-sko akademijo dr. Tomo Matić. Glavna pa-lata akademije je bila zgrajena na Zrinj-skem trgu v Zagrebu leta 1880. Uprava in glavne zbirke akademije so se v njo vscile leta 1884. Ima tri posebne ustanove: Stross-mayerjevo galerijo slik, knjižnico in zgo-dovinski arhiv. Galerija slik ima nad 500 del najbolj znanih hrvatskih in tujih umetni-kov, knjižnica ima preko 100.000 zvezkov, medtem ko je v arhivu 35.000 originalov iz starejše in novejše hrvatske zgodovine, več tisočev hrvatskih in latinskih listin, okoli 1200 rokopisov in še več drugih zgo-dovinskih listin.

Nemci se selijo iz tuzlanskega okraja. Nemška narodna skupina v Tuzli je z velikimi proglasi objavila sporazum med NDH in Nemčijo o preselitvi Nemcev v Rajh. Za preselitev se je izjavila večina Nemcev, ostalo jih bo le manjše število, po večini starcev. Med povratniki je 170 rodbin s 600 družinskimi člani.

Tekmovanje letalskih modelov. Dne 1. novembra bo v Sveti Nedelji blizu Zagre-ba prirejena prva tekma letalskih mode-lov. Tekmo prireja društvo »Hrvatska kri-lac« po želji poveljnika letalskih sil gene-rala Krena. Sodelujejo lahko amaterji in učenci modelarskih šol, medtem ko mode-larski učitelji lahko tekmujejo samo izven konkurence.

druge ovire so še na poti. Vendar se člani bodočega gledališča na Primorju že pridno vadijo v Zagrebu do trenutka, ko bodo lahko odjadrali na sončni jug.

Zaradi počitniškega dela se je začela za-grebška gledališka sezona šele v začetku oktobra s klasičnim delom dubrovniške književnosti, Lucić-Drževićem »Prom mla-dega Derencina« ter z najstarejšo hrvatsko opero, Lisinskoga »Porinoma«. Domači dra-mski repertoar je razmeroma skromen. Po-navlja se tudi kajkavska drama »Diogeneš« iz časov narodnega preporoda. Med hr-vatskimi dramatikami ima največ uspeha v Italiji in Nemčiji Milan Begović. »Pusto-lova pred vratima« je uprizoril tudi Braga-glia v Rimu, sedaj bo pa ovekovečen še v italijanskem filmu. Begović in Gotovac sta izmed Hrvatov dosegla rekorde v evropskih uprizoritvah. Obnovljena bo tudi Vojnovi-čeva »Dubrovačka trilogija«. Iz pietete se bo prikazala tudi ena Galovićeva drama. Ta med prvo svetovno vojno padli pesnik je posebno pri srcu današnjim odličnim hrvatskim krogom. Med novimi deli se upravniki niso mogli dosti odločiti. Napoveda-la je le Marusičeva »Vilenika«, močni narodni motiv, ki kaže, kako maceha uni-čuje rodbino. Mesarič se je zopet vrnil iz Sarajeva na zagrebško gledališče. Vsa štiri gledališča bodo uprizorila po eno njegovo komedijo. Prav tako se bo povsod prvič pri-kazala Zagorkina satira na hrvatsko zavist »Jaluševčevanje« v stilu revizorijade. Pisa-teljica je dobro znana po svojih zgodovin-skih romanih.

Od klasičnih del evropske literature je napovedano dva Shakespearija, »Otel« in »Hamlet«, Moličrov »Namišljeni bolnik«, Racinova »Fedra«, Lessingova »Minna von

Barnhelme (tudi v Osijeku). Ibsenov »Peer Gynt«, medtem ko bo bližnji Hauptmannovo 80letnico proslavilo zagrebško gledališče z »Voznikom Henschloma«, banjaluško pa z dramo »Pred sončnim zatonom«.

Značilno za letnični repertoar zagrebškega gledališča je zlasti veliko število italijanskih in nemških avtorjev. Italijansko klasično dramatično predstavlja Goldoni je komični »Sior Todor Bronto« in Gozzijeva fantastična basen »Kralj Jelen« (Il re cervo), ki jo dramaturg dr. Ivanšević predeluje za sodobno sceno. Po tolikih uspehih svojega očeta se uveljavlja sedaj tudi Pirandellov sin Landi in bo zagrebška drama prikazala njegovo moralistično delo, spisano docela v očetovem slogu: »Stopnja nižje« (Un gradino più giù). Nam tudi po Gradnikovih prevodih dobro znani Sem Benelli bo prikazan v Zagrebu in Osijeku s svojim posebno znanim delom iz časa Medicejev »Brezdušna šala« (La cena delle beffe), ki je dosegla lep uspeh tudi v filmu. Od talentiranega sodobnega dramatika Rossa di San Secondo bo zagrebško gledališče uprizorilo »Marionette«, banjaluško pa »Stopnjišče« (Scala). Naposled pride na vrsto še komedija dveh piscev Corra in Achilla »Izvir čudežev« (Il pozzo dei miracoli). Italijanske drame bodo uprizorjene v prevodih dramaturga Ivanševića, po dramatičarji Budakovega »Ognjišča« znanega prof. Rabadana in igralca Dujšina.

Izmed sodobnih nemških avtorjev, ki so v zadnjem času dosegli doma najboljše uspehe, nameravajo nekatere uprizoriti tudi v Zagrebu v prevodu Gavelle in Strozija. Spor med cerkijo in državo v času Canosse obravnava prav originalno Kolbenheyer v drami »Gregor in Henrik«. Sodobno

tendence obdeluje simbolično v okviru kla-sičnega okolja Schreyvogel v »Modri Du-najčanki« (Kluge Wienerin), nekako podob-no kakor Hömberg v »Črešnjah za Rim«. Nadalje so na repertoarju še tri nemške komedije: Billinger »Musline«, Friedrich »Blauströh«, Heinz Coubier »Zdrav razume«.

Pri ostalih tujih avtorjih je veljalo na-čelo, da se uprizori vsaj po eno delo pri-jateljskih in zaveznikov narodov. Od teh del ima najbrže največjo literarno vrednost tragedija iz boje za svobodo Bolgarov pod Turki »Očete in sinovi«, delo intendant-a sofijskega gledališča Poljanova. Tudi sara-jevsko gledališče uprizori neko bolgarsko delo: Jovkova »Borjanos«. Ukrajinski pi-sel so v Zagrebu zastopani z mistično dramo gospe Printzlau »Motno okno«, v Osijeku pa z Vinničenkovim socialno dramo »Zakon«. Od Slovkov pride na vrsto samo komedija »Zenski zakon«, delo Tajovskega. Rumuni bodo zastopani v Zagrebu s Sorbulovo »Rdečo strastjo«, v Sarajevu pa z znanim delom Eftimiuva »Človek ki je videl smrt«. Madžari so se lepo uveljavili v inozemstvu zlasti z uspešnimi komedijami. Zagreb bo prikazal po eno komedijo Solta in Vaszarya »Nič ni slučajno« odnosno »Angel v zakonu«, Osijek pa od slednjega komediografa še »Hrupno ljubezen«, ki meji že na burko.

Zagrebška opera se pripravila letos na posebno lepo število premier. saj ima kar dva ravnatelja, maestra Gotovca in podpol-kovnika Matačića. Bivši ravnatelj opere in komponist zelo uspešni baletov, »Licitarske-ga srca« in »Imbreka z nosom«, Krešimir Baranović, se bo prvič poskusil s komično ljudsko opero »Turci idu«. Izdelano po Se-noini noveli in v biedermeierskem stilu. Tudi ravnatelj Muzičke akademije dr. Boži-

dar Širola bo po več manjših delih prvič nastopil z opero »Mladi gospodin«. Tudi to je odloček iz Seno-ve novele, ki se dogaja v plemenitaškem Tunopolju. Glasba je tudi prepletena z narodnimi motivi, s folklorni-mi scenami, narodnimi običaji in obredi. Ponovila se bo nadalje domača opera Pa-pandopula »Sunčаницa«, ki je poskus, ustva-riti na podlagi narodnega melosa glasbo splošnega sodobnega značaja. Libreto iz tur-skih časov je spisal ravnatelj drame Solja-čić, zato je tudi v glasbi dosti orientalskih motivov.

Od tujih oper je stalno na repertoarju okrog 25 standardnih del. Izmed njih bodo letos še posebej ponovili sledeče: »Faust«, »Figarovo svatbo«, »Moč usode«, »Rensko zlato«, »Walkiro«, »Prodano nevesto«, »Ka-valirja z rožo«. Poseben dogodek pa bodo premiere dveh novih italijanskih in ene nemške opere. Kot prva se pripravlja pre-miera »Adriane Lecouvreur«, ki obravnava na podlagi Scribove drame življenje zna-menite igralké Comédie Française iz 18. ve-ka. Komponist Cilea, ki je danes že v vi-sokih letih, jo je uglasbil v verističnem, pos-tupcijskem stilu. Druga premiera bo opera duhovnika Refica »Margherita da Cortone«, spisana povsem v stilu sodobne italijanske glasbe. Na podlagi srednjeveške legende prikazuje življenje nesrečne žens-ke, ki naposled najde tolažbo v odpovedi. Popolnoma v novem stilu je opera Wer-nerja Egka »Columbus«. Ta razmeroma mladi nemški komponist je predsednik od-seka za komuniste v nemški glasbeni zbor-nici. Njegova opera je dogodek zaradi svo-jeja povsem novega stila življenjske kronike v slikah ali biografije v operi. Sam avtor imenuje svoje delo »Bericht und Bild«.

nise. Komponist bo osebno dirigiral zagreb-sko premiero. Napovedujejo se še gostova-nja stalnega dirigenta Wagnerjevih festi-valov Elmendorfa, lirskega tenorja berlins-ke opere Andersa, baritona monakovske opere Hottera, izmed znanih italijanskih opernih pevcev pa sta napovedana Maria Caniglia in Gino Becchi. Pripravljajo se tudi nova gostovanja zagrebške opere v Italiji in Nemčiji. Balet bo prik

Kako je Krištof Kolumb odkril Ameriko

Ladje so plule z bodrim vetrom proti jugozapadu, vreme je bilo lepo, dan bolj svež nego kdaj, mnogo kopnih ptic je frfotalo okrog jambora, rac, vran in drugih. Sumni polet ptic je bilo slišati celo vso noč. Toda mostvo je začelo izgubljati potrpljenje, pritoževalo se je zaradi dolge vožnje, ki je bila v opreki s pogolbo, in je razburjeno izjavljalo, da te igre z življenjem ne more več zdržati. Kolumb je skušal moč pomiriti in jim je obljubil zlate gore. Ko to ni imelo učinka, je izjavil kratko in odločno: vse tožbe jim nič ne pomagajo, on je zdaj na poti v Indijo in se ne bo ustavil, dokler je z božjo pomočjo ne doseže.

In moške so držali, kajti že je vstajalo jutro, ki je ves strah izpremenilo v radostno gotovost. Tega jutra 11. oktobra se je zaganjalo morje s tako visokimi valovi kakor nikoli prej na vsej vožnji. Znamenja kopnine so se množila od ure do ure. Mimo je priplaval veča s svežim zelenjem. Moške na »Pinti« so zagledali trstje in drevesno deblo, drugo deblo, ki je bilo lepo obrežano z železnim orodjem, pa so potegnili iz morja. Moške na »Nin« pa so ujeli največje čudo: vejo z divjimi rožami! Sedaj se je morala kopnina končno pokazati, vsako minuto bi se lahko dvignila nad črto valov na obzorju. Vse malodušje je prešlo, sedaj ni bil nihče več dvomil v srečni uspeh te drzne vožnje — drug drugega so pogledovali, si kimali in nagovarjali skoraj istočasno: »Da, naš admiral!«

Proti večeru je Kolumb zapovedal, naj jadra razen nekoliko štirjaskih metrov zavijejo, da bi ponosni ne nasledili. Po večerni molitvi je sklical posadko svoje ladje in je nočni stražar na sprednjem gradu ter njenim zamenikom zabčal, naj pazijo s posebno pozornostjo. Vse, kar bodo opazili, naj mu takoj javijo, da bi v neznanem vodovju ladje ne zašle v nevarnost. Kdor pa bo kot prvi javil, da je zagledal zemljo, mu bo podaril lep, svilen telovnik poleg visoke nagrade, ki sta jo določili veličanstvi za to stvar.

Ko se je zmrčilo, je stal sam v zadnjem gradu ob krmilu. Morje se je bilo spet pomirilo, valovi skoraj niso dihal. Nebo je zakrival oblaki pajčolan, nobene zvezde ni bilo videti in tudi ne lune, ki je bila v zadnjem kraju.

Nenadno se je Kolumb zdrnil. Tam, daleč ob skrajnem nebu — ali ni bil to soj neke svetlobe? Zabliskalo se je rdečkasto, izgledalo je in se spet pojavljalo, kakor plamenica, ki jo prenašajo sem in tja, ali kakor plamen, ki se dviga in upada! Vse-gamogojni Bog! Svetloba! Svetloba! — Kjer je bila svetloba, je moralo biti tudi kopno!

Poklical je enega izmed plemičev, ki so bili to noč v njegovi bližini, Pedra Gutierrez, kraljevega komornika. Tudi ta je opazil luč. »Kjer je svetloba, mora biti tudi kopno!« je ponavljal Kolumb venomer. Svetloba je plapolala kakor sveča in je končno popolnoma ugasnila.

Minila je ura za uro. Peščena ura je pod motnim sojem krmilarjeve svetilke kazala že drugo nočno uro, na vzhodu se je risala črna obzorja razločno in ostro — tedaj, blisk in grom — znamenje: »Zemlja na vidu!« Strel ni bil počil na admiral'ski ladji, temveč s »Pinte«, ki je po naključju ali hote plula najbolj spredaj. Mornar Rodrigo de Triana je bil v prvi zori s svojimi sokoljimi očmi na zapadnem obzorju zagledal bledikasto progno. In ko je sedaj po znamenju na vsaki izmed treh ladji mostvo zlezlo na jambore ali pa se zgnetlo v sprednje grade ter so bile vse oči v napetosti brez diha naperjene v isti cilj, se je bledikasta progno odražala čedalje jasneje — tokrat ni moglo biti čutna prevara! Bila je obala! In nenadno je vzplapolal kakor plamen svetli glas ladijskega duhovna v nebo: »Te Deum laudamus!« — Veliki Bog — hvalimo Te! In glas za glasom se je pridružel temu svečanemu korolu, da je bučal na zadnje kakor vihar preko sivorčnih valov. Potem se je splošna napetost sprostila v prešerno radost, mostvo so tekmovala med seboj, kdo bo z najglasnejšim glasom rjovel večino mornarskih in vojaških pesmi in jutranji zrak. Na »Pinti« je bilo razloženo še posebno glasno. Boben na zvočnik in nekoliko dud je dajalo takt, okoli velikega jambora pa so mornari razposajeno plesali. Rodrigo de Triana se je opotekal kakor vaška lepota, ki teka vse za njo, iz rok v roke, kapitan Martin Pinzon je bil mostvu poklonil meh vina. Če se je pa admiral pokazal na krovu svoje ladje, so spremijali vziki s čepicami mahajoče roke njegove korake. Ljudje so se pretepali, kdo mu bo prej smel poljubiti roko,

in marsikdo je v pijani sreči padel na kolena, da bi se istočasno zahvalil božjemu izbrancu in Bogu samemu.

Do dneva so plule ladje počasi naprej, potem so razpela spet jadra in v žarečem jutru 12. oktobra 1492 so se ustavile kmalu pred plosko, sredi zelenih gozdov lesketa-jočo se obalo — pogled, kakršnega niso imeli že pet tednov. A na rumenem bregu niso frfotale samo ptice, tam so se zbirale tudi ljudem podobne, rjave postave, ki so tekale popolnoma nage naokrog, dvigale v največji razburjenosti roke proti nebesom, vreščale nerazumljive besede, se metale plašno na tla in skakale spet pokoncu, skakale v vodo. Kakor da hočejo steči k ljudem, in bežale potem spet na kopno ter se skrivale v najbližja grmovja.

Sedaj so na ladjah spustili sidra, verige so zazvenele in zaropotale, spustili so čolne, ki so se napolnili z oboroženimi možmi. Del mostva se je spremenil sedaj v vojske, ki so bili črnovolneno mornarsko jopo zamenjali s sivorumenim usnjnim telovnikom, rdečo čepico pa z okozkrajnim klobukom. Nosili so muskete in dolge puške, ta in oni tudi samostrel, in heheharde so zazvenevale, ko so zavalale druga ob drugo.

Kolumb je postavil kot prvi nogo na novoodkriti zemljo, padel je na kolena, poljubil tla in se zahvalil Bogu. Tudi kapitani, vojski in mornari so upognili kolena in obstali za časek v tihi molitvi, ki ga je samo tu pa tam zmotilo zvenčanje orožja. Potem so stopili v vrsto in so odkorakali v svečanem sprevodu do nizkega grča v bližini obale. Tu je Kolumb potegnil meč, razvil kraljevo zastavo in oznanil z močnim glasom, da zaseda v imenu kralja in kraljice to neznan, selaj po španskih ladjah odkrito deželo za vse večne čase. Istočasno je v skladu s pogodbo s špansko krono zapregel mostvo, kajti od tega trenutka dalje je bil veliki admiral Atlantskega oceana, podkralj in dosmrtni namestnik vseh teh dežel na zapadu, ki bi jih odkril sam ali pa ki bi jih z zvezjo z njegovim odkritjem našli in zasedli drugi.

Ko so se čolni bližali, so bili domačini zbežali v bližnji gozd, skrivali so se sedaj za drevesi in grmi ter opazovali z grozo čudno lesketajoče se kapljice teh velikih, dvonogih in pisanih živali, ki so bile zlezle iz trebuha velikih in okrašenih ladij. Menili so, da so priletele naravnost iz neba...

Zvitorepka na preži

V članku o srečanju z medvedom je bilo v »Jutru« navedeno, da je celo tudi lisica že zelo redka po loviščih. Ta navedba velja, kakor je v članku omenjeno, pač za Nemčijo. Pri nas pa je zvitorepka že še dosti številno zastopana. O škodi in koristi je pred tremi leti posebno zanimivo razpravljajl Krišpian Ogris v glasilu naših lovcov.

Gotovo je lisica koristna v lovišču, da pospravi poginulo in bolešno divjad kakor tudi slabič, ki so s vzgojnega stališča potrebni, da se odstranijo, pa tudi marsikatera klateča mačka pride v njene zobe. Se bolj pa je koristna poljedelstvu, kjer je njen jedilni list zelo obsežen. V nenasiitni želodec spravi miši, črve in zalego os, toda tudi vseh vrst jagode in druge sadeže, ježa, ribe, vseh vrst perutnino in njih jajca, zajca, mladiče srnjadi in gamsov in tudi odraslo srnjad. Na roparskih pohodih je preudarna, predržna in krvo-lačna. Ogris je navedel nekatera razbojništva, ki jih je napravila v dveh letih v lovišču.

Na Možaklji je tamkajšnji lovec Pečnik Anton v teku dveh let imel trikrat priliko, opazovati napad na srnje mladiče. Na Ferjanovem rovtu je zasiljal zvečer, ko je bilo še dosti svetlo, lovčiki mladiča. Kmalu zagleda bežečega, vekajočega mladiča, štiri metre za njim razbojniko lisico in 20 metrov za lisico dirja skrbna mati srna z gobčkom, odprt in upuhanost. Za uspešen strel je bilo predaleč. Lovci je pričel kričati, misleč, da bo lisico odvrnil od zasledovanja. A ni se zmenila za lovca in njegove klice, mladič je mlo plačal in že bi bil v zobeh razbojnice, da ni zagrmel strel. Lisica je odskočila v stran proti najbližjim grmom. Mati je tekla za svojim mladičem v gozd, plankanje je prenehalo in mladič je bil rešen.

Zvečer v mraku je lovec spet zasiljal v Pleču vekati mladiča, vedel je, da je spet na delu nepopolnoljiva grešnica lisica. Šel je v smer plankanja, a kmalu je zasiljal pojemajoči glas mladiča, ki so ga že trgli ostri zobje lisice... Ob zori, ko je šel opazovat srnjad, mu spet udari v uho veka-

nje mladiča, ki je drvel z Obleka preko Čebularjevega rovtu nizdol proti Zatrepu. Lovci je tekla na pomoč, a ko je prišel na rob nad Zatrepom, ni bilo več slišati ničesar. Mogoče je lisica opustila zasledovanje, ali pa mu je že upihnila luč življenja.

Ni pa nevarna ta razbojniko samo mladičem, nego tudi odrasli srnjadi. Gorje srnjadi v hudi zimi, v visokem, novozapadlem snegu, če se stara lisica navadi napadati srnjad. Dne 26. decembra 1938, je prinesel lovec Urevc velikega štiriletnega srnjaka, ki je bil za ta čas močan in dober v mesu. Pri sosedovi hiši je sledil srnjaka, ki je močno krvavel in šel proti potoku Radovni, kjer je srnjak ležal. Ko je prišel lovec do njega, je srnjak skočil v vodo, niže potoka pa je lovec spet šel preko plja do gozda, kjer je videl, da srnjak omahuje. Popoldne je šel lovec pogledat, kaj je z njim. Srnjak ni mogel več na noge in z bodečem je lovec rešil nadaljnjih muk. Srnjaka, pravi Ogris, sem pregledal. Imel je na obeh straneh vratu močne ogreze in iztrgano mišičje, močne ogreze pa tudi na stegnih. Šel sem takoj gledat, kje je bil srnjak napaden. V novozapadlem snegu, ki ga je bilo 70 cm, sem takoj nad Pangrčovo hišo sledil lisico, ki je prišla po polju pod plotom in sfa kakih 60 korakov pod mestom, kjer je bil srnjak, mimo njega. Gotovo ga je opazila, zavila v hrib in v roku nazaj ter izkoristila kritje grma, pod katerim je ležal srnjak, se mu neopazno približala ter se zagnala z velikim skokom od zgoraj na srnjaka. Že na tem mestu je bil sneg močno obrizan od krvi. Po strmini do plota nisem videl lisice sledu in je morala lisica pač viseti srnjaku, ki ga ni izpuštila. Za plotom je morala biti huda borba, sneg pavaljan, steptan, krvav. Naposled je srnjak skočil čez plot in spet se je poznala v snegu borba na življenje in smrt. Ker je bil srnjak močan, se mu je posrečilo, da se je osvobodil, šel naravnost k stogu, stoječem pri hiši, in med letvami skozi stog do potoka. Lisica ga je zasledovala do stoga, od tam pa je šla nazaj proti gozdu na nova grozodejstva.

Drugi dan smo sledili pod Njivicami še dva kosa srnjadi, ki sta na poti izpod skal

Dr. Edvard Pajnič:

Zdravljenje in mazaštvo med Slovenci v preteklih stoletjih

V nedeljo se je »Jutro« spomnilo 70-letnice našega odličnega pravnikarja in botanika g. dr. Edvarda Pajniča. Poleg raznih drugih prispevkov je »Proteus« objavil oktobra 1936 naslednje njegovo poročilo, ki bo gotovo zanimalo tudi široki krog naših čitateljev. Ur.

Propaganda za domače zdravljenje z rastlinskimi, doma pripravljenimi leki je tudi dandanes nad vse živahna. Dvomljiva je pa korist za bolnike, kolikor ne ne dovede do resničnega ali namišljenega zboljšanja zdravja moč pripravljanja, k čemur je, žal, zmogčen bolj mazač, nego upravičeni strokovnjak, ki se mu gabi vobče vsako slepenje bolnikov. Vedno je bilo tako in bo tako, čeprav bi bilo želeli, da poseže vmes s še večjo vneto tudi javna oblast, posebno, kar se tiče prometa z zdravilnimi rastlinami, to pa ne le iz sanitarnih ozirov, temveč še posebej iz razlogov potrebne zaščite narave ter narodnega gospodarstva. V drugih državah zaščitene rastline se pri nas z brezobzirnim ruvanjem zatirajo v svrhu izvoza (n. pr. Salvia Officialis L. v obmorskih deželah, pri nas pa med drugimi Atropa belladonna L., Arnica montana L., Drosera rotundifolia L. in v no-

vejši dobi celo Convallaria majalis L.).

Že od nekdaj so bila razširjena pri nas med ljudstvom tiskana, še pogostejše pa z roko pisana navodila za obče zdravljenje ljudi in živine. Te knjige ali rokopisi so bili prvotno sestavljeni v latinščini, nato v nemščini, a že pred več nego 200 leti so se pojavili tudi slovenski rokopisi. Sedaj so postali obširnejši rokopisi te vrste precej redki.

Na tak rokopis sem slučajno naletel v poletju 1932 v Cerknici. Letos mi ga je zaupala za kratko dobo lastnica, da sem ga podrobneje premostril. Rokopis je zvezan v dokaj obsežno veliko knjigo (nad 300 strani); spisal (ali bolje rečeno — prepisal ga je neki Stefan Reven v letu 1844. po drugem slovenskem viru iz leta 1810. A od Stefana Revena prepisani »Krajski arcate« nalik v razdelitvi cele snovi kakor tudi v podrobnosti skoraj popolnoma prav takemu slovenskemu rokopisu iz leta 1720., ki je sedaj v Zagrebu. Važna pojasnila za sestavo tega članka sem dobil od gospoda Janka Barleta, (zdaj že pokojnega) stolnega kanonika v Zagrebu, ki je pisal obširno dele o slovenskih rastlinskih nazivih z mnogobrojnimi ljudskimi blagom okoli dotičnih nazivov ter rastlin samih.

Rokopis iz leta 1720. je prišel slučajno v posest g. mag. pharm. VI. Bartulića v Zagrebu. Opisal je na kratko g. Barle Janke v svojem članku »Sest slovenskih zagovorov (incantationes) iz leta 1720.« v reviji »Narodna Starina« leta 1933. (Izhajala je v Zagrebu in jo je urejeval dr. Matasović Josip, univ. profesor v Skoplju).

Jezik tega rokopisa: »I. M. B. bedecin dohtarske bukve dovolene 21. dan oktobra u leitu 1747. (naslov in uvod izvirata iz poznejše dobe) u teh visocih planinah u notranjim Krajskim« je primerno letu sestave 1720 manj uglasjen, kakor je Revnova knjiga. Tudi iz lične pisave našega rokopisa moramo sklepati boljše izobrazbo pisca. Stefan Reven se izraža v pristnem vrhniskem narečju polpretekle dobe. Zvedel sem iz istega vira, da ima neka stara rastlinarica Marija Kerinova iz Rake pri Krškem še drug tak rokopis, star le kakih 50 let, a tudi ta kaže prav mnoge sličnosti z gori navedenima. Povsem se mora soditi na neki skupen še starejši vir, pisan v latinščini in nemščini. Slednje se tudi poslužuje naš Reven, posebno tedaj, ko zavedno prikriva kočljive snovi, ki bi utegnile pohujšati bolj preproste duše. Revnu pa ne gre nemščina nič kaj izpod rok, bolje se izraža v domačem jeziku. Prav zato je cel spis tudi jezikovno prav zanimiv, predvsem zaradi mnogih pristnih domačih izrazov, ki jih pa kaže prav tako tudi že rokopis iz leta 1720.

do potoka v snegu močno krvavela. Na obeh mestih se je sledila tudi lisica, ki ju je preganjala do potoka, voda pa je rešila ranjeno srnjad. Vendar smo čez tri, štiri dni našli tam poginulo srno, ki se je rešila preko vode, potem pa izkrcavala od ugrizov lisice. Domnevam, da je napravila vse tri napade v eni noči ista lisica. Ko se je sneg usedel, se je srnjad laže gibala in je bila varnejša pred razbojniko. Dne 10. januarja sem spet sledil srno, ki je krvavela in prečkala potok Radovno.

Ni pa nevarna za srnjad pred lisico samo novozapadli sneg, temveč tudi srenji spomladi, ako je zima dolgotrajna in se sneg naenkrat odjuži. Tedaj teče lisica po srenju kakor betonu, srnjad pa se udara do trebuh. Tudi to izkoristi razbojniko in sem že večkrat našel sledove njenih grehov.

V planinskih loviščih, kjer je glavni stalez divjadi srnjad, veliki petelin in je-reb (zajec v takih loviščih itak ni močno zastopan), je brez vsakega dvoma senčna stran zvitorepke mnogo večja kot sončna. Njena sanitetna služba še daleč ne odtehta razbojstev, ki jih zagreši na zdravi in močni srnjadi, na valečih kokoših in piščancih gozdne kuretnice. Popolna iztrebitev lisice bi tudi v planinskih loviščih ne bila na mestu, pač pa sem mnenja, da je treba njen stalez reducirati na minimum. Največji užitek ima lovec, če s puško upleni lisico na zajčjem pogonu ali pri čakanju v svetli, mesečni noči. Ni pa to mogoče v planinskih loviščih, kjer se zaradi srnjadi ne morejo delati pogoni z brači in se je treba hočeš nočeš zateči k skrajnim sredstvom proti in strupa. Pozimi 1938 je Ogris zabeležil, da je na strupu padlo lisico isto noč druga požrla do polovice.

Ogris je imel na verigi lisico, ki jo je bil ujel pomlad, leto dni prej. Zanimivo je, pravi opazovati njeno prirojeno opreznost in veliko previdnost. V emajliran kozi je dobivala žgance ali kruh z mlekom, ne vzame pa hrane iz nje kakor pes. Približa se od strani prav previdno in prej z nosom dožene, če je bila kozica v človeški roki. Potem se ji bliža od vseh strani najmanj po desetkrat, nato pograbljo kozi in jo vrže tako, da pade vse iz nje. Potem šele pobira po tleh in polize zlito mleko. Ko se uveri, da človek ni imel hudobnih namenov, prime kozico in jo nosi tudi po pol ure neprestano v zobeh, poskuša jo zakopati, kar pa se ji le redko posreči zaradi kamenitih tal. Ko pa človek spet prime kozico v roke, ravna iz-

nova enako previdno. V gibčnosti daleč prekaša svojega bratranca psa. Verigo ali nastavljeno zapreko preskakuje s tako eleganco kakor najboljši akrobat.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

VLJUDNOST

V neki družbi je bila dama z nelepim potlačenim nosom. V družbi je hvalil Mark Twain lepoto žene, češ, da je sam Bog svoje najlepše anjele iz neba dal zemlji — za žene.

»Vsaka žena je lepa, kakor Fra Angelica angel.« je pripomnil.

Dama z nelepim nosom, je odgovorila: »Če so vse, jaz nisem in se je prišla za nos.

»Tudi vi, gospa, toda imeli ste smolo, da ste se pri poletu na zemljo spotaknili in padli ravno na nos!«

SAMOSTOJEN

»Midva z ženo se nikoli ne prepirava.«

»Nikoli?«

»Ne, ona dela, kar ona hoče, in jaz tudi delam, kar ona hoče?«

POSREČENA ZENKA

»Fridi, ljubeček, popoldne bom sama doma; mož pojde na dvoboj z našim domačim prijateljem.«

Zavarovalniški zastopnik je zadel ob zastopnika za odplačila na obroke...

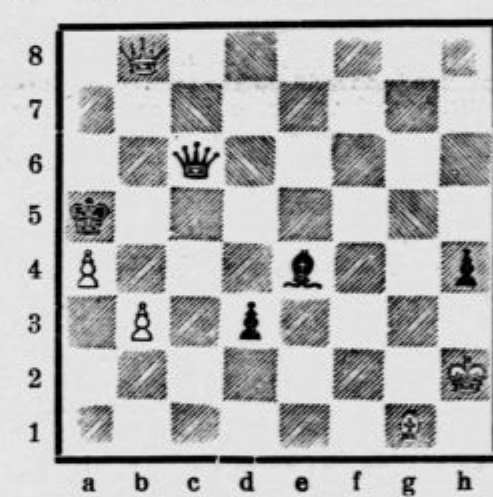
KAJ VEM? KAJ ZNAM?

451. Kako se imenuje dobiček, ki ga izplačujejo delniške družbe?

452. Kaj je limuzina?

453. Kaj vse lahko pomeni beseda »moment«?

454. Šahovski problem.

Beli potegne in zmaga.

455. Za računarje.

Za stanovanjsko hišo je velik vrt, štirikotne, pravokotne oblike, ki naj se razdeli med 24 stanovanjskih strank v ploščinsko enake dele. Če razdelimo dolžino celega vrta na 4, širino na 4 enake dele, je obseg strankinega vrta 108 m. Če razdelimo dolžino na 4, širino na 6 enakih delov, je obseg strankinega vrta 112 m. Kako dolg in kako širok je ves vrt?

Rešitve nalog 20. t. m.:

446. Taburet je nizek, oblažen stol brez naslonila.

447. Troglodite so stari Grki imenovali prebivalce jam.

448. Latinski prislov ultra pomeni onstran (okraj). Ultražarki so žarki sončne bele svetlobe, ki niso v vidnem spektru (glej vpr. 443.), temveč onkraj rdečega, oziroma vijoličastega žarkovja, ki imajo torej valovno dolžino okroglo nad 0,0008 oz. pod 0,0004 milimetra. Imenujejo se ultrardeči oz. ultravijolični žarki.

Če preiskujemo sončni spektrum z občutljivim termoskopom, od vijoličaste proti rdeči barvi, se pokaže, da je toplotno učinkovanje od vijoličastega do rumenega žarkovja neznatno, da raste znatno v oranžnem in rdečem delu spektra in je najjačje v temnem prostoru tostran rdečega. Sem so torej odklonjeni žarki valovne dolžine, ki jih oko ne zazna kot svetlobo; so nevidni, temni žarki in je njihov učinek samo toplota; imenujejo se toplotni žarki.

Če preiskujemo spektrum od rdečega do vijoličastega žarkovja z nepokvarjenim (še ne osvetljenim) fotografskim papirjem, se pokaže, da rdeča svetloba ne otemni papirja (fotograf lahko razvija pri rdeči svetlobi), da se papir začne spreminjati šele v modrem žarkovju in delujejo nanj najjačje nevidni žarki onstran vijoličastega. Ultravijolični žarki učinkujejo kemijsko.

Posebna vrsta ultrardečih žarkov so infrardeči žarki, (lat. infra pomeni spodaj, nizko, pod), ki prodirajo skozi oblake, meglo itd., kar se ugodno izkaže pri fotografijah, napravljenih v meglenem vremenu s ploščami, ki so posebno občutljive za infrardeče žarke.

Ultravijolični žarki so važni in nepogrešljivi za rast bitij. Umetne priprave, tako zvane »višinska sonca«, izžarjujejo zlasti veliko ultravijoličnih žarkov. Ime prihaja od tod, ker je sončna svetloba v višinah posebno bogata na ultravijoličnih žarkih, ki jih v nižinah močno absorbira gostejši in manj čisti zrak. Ultravijolični žarki ne gredo skozi steklo; zato je sončna kopel za zaprtim oknom brez haska, saj ne rujavijo kože toplino (ultrardeči) temveč ultravijolični žarki.

449. Koliko je trikotnikov?

Trikotnikov je 68.

450. Igra z orehi

Deček A je imel pred prvo igro 3 orehe. Prva igra 3 + 3 = 6. Druga igra 6 — 2 = 4. Tretja igra 4 + 4 = 8. Četrta igra 8 — 2 = 6. Rezultat dobite lahko enostavno s poskušanjem. Če bi začel z enim orehom, bi bil z drugo igro že brez oreha, če bi začel z dvema orehoma, bi imel po četrty igri ravno toliko orehov kakor v začetku, kar oboje ni prav. S 3 je prav in edina rešitev.

Naslovljen je naš rokopis: »Krajski arcate« rokopis označujem v nadaljnjem članku s kratiko »A.« — »tu je mitelni arcnije za usako bolezen tiga človeka. Spisane od Stefana Revena 1844«. Knjiga je razdeljena v pet »bukve«. Prve so posvečene spoznanju bolezni: »ta perva je potrebna bolezen poznati, prej ni mogoče arcnovati«. Sestav človeškega telesa, smoter in delovanje posameznih organov, tvari in sokov avtorja vobče malo briga. Razločevano je med »žlahtnimi žonfti« (sokovi), kamor spada tudi zdrava kri, in »fajhti« (vlage), »flusi« (toki) ter »šlomik« (sluzi) vse bolezenske prirode. Avtor meni, da zadošča zdravniku preizkus »žile« in pa »vode« za spoznanje bolezni, kar pa smatra za veliko modrost in umetnost. Zato daje podrobna navodila, »koku se žila more šlatati«; še podrobneje je »podučje od vode«. »Voda probat ali na vod' spoznat bolezen je ta večji kunšt na zemli, per tem se nuca ena čista trezna glava, ena velika modrost vseh sedem Darou Sv. Duha.«

Slede »Druge bukve« za vse arcnije od vseh reči najdeš zamerkanu. Tučaj so popisana zdravila in je raztolmačena njih uporaba za razne bolezni. Bolezni pa presoja »A« vobče le po zunanjih pojavih (simptomih), z nasvetovanjem zdravljenjem noče odstraniti pravega stvarnega vzroka obolenja, temveč odpraviti zgolj bolečine ali kvečjemu le na zunaj vidne nevšečne posledice. Kot najbolj razširjene bolezni omenja »mišerbošt«, na drugem mestu tudi

»žifra«, to je zlatenica (mogoče od nemškega »Miesfarke«), modron in ured. (Bolezen v debelem črevesu, zvezana s krčem in zaprtjem, je »modron«, »ured« je pa vsak višje ležeči notranji pritisk, združen z občo slabostjo). Vodenica nastane, če ne gredo vti iz človeka nepotrebnosti »fajhti«. Nalezljive bolezni so pa kuga, vročinska bolezen, ne pa tudi griza ali jetika, ki jo navaja »A« na mnogih mestih kot »suho jetiko«, kot jetiko v pljučih, koston in posebno še na »jeterh« Zunanje bolezni so pa rak (po opisu že bolj »sarkome«), pšen (flegmona), bramurje (škrofeljni), skrumbe (gangrena), in prisad, ki se lahko poslabša v »perečji ogen«. »Prisad« odpravlja rokopis iz leta 1720. še z zagovorom: »Ti prizat, jest te zaratim per živim Bogu — Amen! Ti prizat, ti nimaš tim človeku skoziat Jest očem, da imaš preč pobegnt. Stoji skala, stoji, stoji na skali sveti šempas«. Manj nevarne so »grinte«, podkožna srbečica in garje ter »moli v laseh«. Bolezen v zobeh je »mutfer« (tudi »mutfajr«, najbrže po nemškem »Mundfäule«), poznana sta pa tudi »finstet« in »šula«. Posebno nevarni so »flusi« ne le na zunaj, temveč tudi v glavi. Kot huda živčna bolezen nastopa »božast« v udih, če koga »mečta«, pa tudi »ožast« v želodcu in v črevesu pri izredno hudih bolečinah. Spomni se celo »moruklje« to je melanholija! »Ta bolezen je tolu ušafana (take vrste) človek ni nikaj veses, se mu nubična reč na lub, na boli ga neč, vender neč ne more«.

SPORT

Brez varuštva Anglije

se gradi in razvija nogometni sport v novi Evropi

Sedem narodov je bilo zastopanih 1. 1904 — to bo zdaj kmalu 40 let — na skoraj neopaznem sportnem sestanku v Parizu, kjer je bila ustanovljena mednarodna nogometna federacija ali kakor jo po znanih štirih črkah FIFA poznamo tudi pri nas tako kakor vsak drugi sportni forum, ki je s skrajšano oznako SK, ali kakor že boste prešli v terminologijo naših sportnikov. Nogometna igra se je v onih dobrih starih časih širila zelo naglo in število držav, ki so bile članice te mednarodne sportne organizacije, je raslo od leta do leta. Po zadnjem letnem poročilu predvojnega Fife je bilo pri njej vključenih 12 manj kakor 52 narodnih zvez za to sportno panogo, razen teh pa še 15 posebnih nogometnih zvez, ki so bile posredno tudi pod nadzorstvom tega skupnega foruma za nogometni sport po svetu.

V tej veliki skupni zvezi, ki je urejala in širila sportno ideo s pomočjo te borbene igre, so bili torej zbrani skoraj vsi narodi sveta, od Albanije (pa abecednem redu) tja do daljne Venezuele, toda bilo jih je vendar nekaj, ki so ji stali ob strani, in sicer celo taki, ki so se ponasjali z znano krilatico, da je prav za prav pri njih domovina te igre z žogo in so predvsem oni imeli glavno zaslugo, da je zavzela takšen razmah med množicami za sport navdušenega sveta. V mislih so Angleži odnosno njihove posebne državne zveze za nogomet za Anglijo, Severno Irsko, Škotsko in Wales ter za ostali britanski imperij, ki v tej skupni organizaciji niso bili vključeni. Zanimivo je, da je enako stališče zavzela že takrat tudi sovjetska Rusija in ni bila članica Fife.

Kljub temu pa bi se zelo motili, če bi mislili, da Angleži zaradi tega, ker niso bili člani Fife, niti niso vmešavali v poslovanje tega društva. To so opravljali tako, da so v Fifi puščali do dela in odgovornosti druge, sami pa so posegli vmes le tedaj, kadar se jim je zdelo potrebno zaradi

ohranitve njihove prevladujoče pozicije. Njihovo delovanje v tej smeri se je najbolj kazalo kadar so bila v razpravi najvažnejša vprašanja za obstoj in nadaljnji razvoj vsakega sporta, in sicer pravila. V tem poglavju je Angležem uspelo, da so obdržali neomajno vodstvo vedno in povsod le sebi.

Vprašanje urejanja pravil je bilo namreč do zadnjega priročno tako, da o nobeni spremembi pravil ni odločala mednarodna federacija sama, temveč je bil za to pristojen še drug forum, in sicer zloglasni in nedostopni »International Football Board«. V tem nadzornem uradu za vsoljni nogomet na svetu pa sta sedela po dva zastopnika Anglije, Škotske, Walesa in Severne Irske in slednjič tudi — dva člana Fife. Več kakor 50 držav je imelo torej v tem uradu dva predstavnika kot zastopnika oficijelne organizacije, drugih osem članov v odbor, ki je odločal o vseh vitalnih vprašanjih nogometne igre, pa so pošiljali stiri niti ne polne narodne zveze, ki nikjer drugod niso sodelovale v tej mednarodni organizaciji.

Zaradi varnosti in neomejene premoči v tem Boardu so Angleži poskrbeli tudi za primerno stilizacijo pravil, po katerih je smel poslovati ta odbor. V eno izmed temeljnih točk teh pravil so vnesli tudi določbo, da so se smela nogometna pravila spreminjati samo na letnem obnem zboru, ki je moral biti meseca junija vsakega leta. Spremembo pravil pa je v ostalem lahko odobraval samo večina, obstoječa iz štirih petin navzočih odbornikov.

Ta ureditev je pomenila praktično, da so štiri državne zveze iz Anglije odločale o nogometnih pravilih zveze, pri kateri sploh niso bile vključene. Gotovo je, da bo nova ureditev sporta v Evropi upoštevala tudi do nepravilno in nezdruženo stanje ter tudi v tem pogledu postavila vse stvari na svoje mesto.

(Po sportni službi E. S.)

Dodatki od nedelje

K teknam za točke po Italiji

Tretja prvenstvena nedelja v nogometu po italijanskim terenih že ni bila brez svojih posebnih atrakcij, ki imajo svoj izvor že v letošnjem poteku tekmovanja.

Na prvo mesto spada v tem pogledu nastop Torino, ki si je temeljito izposodil svojega soseda Juventus in šele po treh tednih prvenstvenega plesa pokazal pravo barvo in resnične namene. Nič manj presenetljiva ni bila delitev točk, pri kateri je moral Roma sodelovati z Milanom, ali pa prva zmaga Fiorentine v srečanju z novincem Vicenzo ali pa prvi poraz Lazia na tekmi proti drugemu novincu Bariju. Na običajni višini in zvesta tradicijam je ostala Triestina s svojim tretjim zaporednim remisom, kar velja — mutatis mutandis — tudi za Livorno, ki je čisto neogrožen spaval na vrh te gosposke tabele in tudi za Vicenzo, ki je še enkrat potegnila krajši konec in ostala na repu — že tretjič zaporedno. Zmagi Ambrosiane in Genove sta bili bolj ali manj na sporedu in tako se polagoma zbirajo med kandidati za bodočega prvaka — oni, ki bodo nastopili, in oni, ki ne bodo...

V diviziji B je izenačenost močev zmerom vidnejša, gneča na vrhu lestvice pa zmerom temnejša. Zdjaj so tam trije z enakim številom točk (Spezia, nova Cremonese in stari Napoli), takoj za njimi pa spet drugi trije z eno samo točko manj. Mnogo bo še uganjanja, preden bo kaj...

Sicer pa je nogometna žoga zadnjo nedeljo pridno poskakovala ne samo pri nas doma in ne samo po vsej Italiji ali na igrišču v Bernu, temveč tudi na sto in sto terecih po veliki Nemčiji. Izmed obilice takmakajšnjih izidov beležimo danes samo prvenstvene izid stare Avstrije, ki se glasi: dovoli nepričakovano: WAC—Vienna 8:2, Reichsbahn—Rapid 5:2, Sportklub—FC Wien 5:5, FAC—Wacker 2:1, Admira—Sturm (Graz) 8:1 (prekinjena). — Vrh lestvice sta zasedla dva outsiderja WAC in FAC pred Rapidom in Vienno.

27 tekačev se je v nedeljo udeležilo mednarodnega maratonskega teka v Benetkah, med njimi tudi dva švicarja, od katerih pa je eden odstopil, drugi pa končal na 8. mestu. Zmagal je proti pričakovanju manj znani Pintore, član gasilske sportne zajednice iz Napolija, ki je potreboval za 42.195 km dolgo pot 2:44:05.2. Drugopolasirani je bil več kakor dve minuti za njim.

V Budimpešti so isti dan tekli na 10.000 metrov. Boj med starima rivaloma Szilagym in Szabom se je končal z veliko zmago prvega, ki je obenem dosegel tudi

nov državni rekord s časom 30:09.4. Čas Szaba je bil »samo« 31:03.8.

V Rimu so hodili 50 km daleč. Zmagal je Guglielmi iz Verone v času 4:32:48.2, kar pomeni, da je prehodil povprečno 10.996 km na uro. Udeležencev je bilo 24.

Italijanski prvaki v rugbyju, Amatori iz Milana, so svojo prvo tekmo na gostovanju po Nemčiji, in sicer v Hannoveru, dobili s 3 : 0. Glavno preskušnjo so italijanski gostje prestali v torku v Berlinu, kjer so kot reprezentanca Milana igrali z izbranim moštvom nemške prestolnice. Tudi v tej tekmi so slednjič obdržali prvo besedo, in sicer z 10 : 9, prevsem zaradi svoje hitreje in odločnejše igre.

Finski metalec kopja Nikkanen se misli baje posloviti od sportnih terenov in posvetiti samo domu in ženi. V nedeljo je nastopil še enkrat na zaključnem jesenskem mitingu v Helsinkih in zmagal tudi to pot s krasno znamko — 70.39 m.

Naše gledališče

D R A M A

Četrtek, 22.: ob 16.30: Šestero oseb išče avtorja. Red Premierski.

Petek, 23. oktobra ob 15: Vdova Rošinka Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Luigi Pirandello: »Šestero oseb išče avtorja«. Igra v treh dejanjih. Osebe: režiser

AVVISO IMPORTANTE

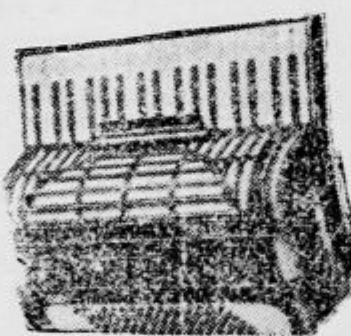
La Soc. Italiana NOTA D'ORO di Osimo (prov. di Ancona), inaugurando il nuovo strumento, desidera favorire 200 nuovi Clienti nell'acquisto delle sue fisarmoniche di fama mondiale. Mette pertanto in vendita 200 strumenti del modello IMPERO, con voci in 3/5a e 1/1 registro, ai seguenti prezzi eccezionali di propaganda:

34 tasti 48 bassi: pr. list. 1700 per L. 1450; 37 tasti 80 bassi, pr. list. 2150 per L. 1650; 41 tasti 120 bassi: pr. list. 2350 per L. 1850.

Per poter beneficiare di tale occasione eccezionale occorre: 1°) Inviare subito l'ordinazione alla Soc. Italiana NOTA D'ORO di Osimo (provincia di Ancona), accompagnata dal relativo importo;

2°) Unire all'ordinazione la presente inserzione pubblicata.

NOTO D'ORO
Armonica di classe
Znana harmonika

Alte qualità foniche — Eleganza
za impeccabile — Costruzione
perfetta

Visoke glasbene zmoglosti —
Brezhibna eleganca — Popolna
izdelava

La NOTA D'ORO garantisce per cinque anni tutti i suoi strumenti da ogni difetto di fabbricazione. L'imballo e il trasporto nel Regno dei suddetti 200 strumenti è gratuito.

NOTA D'ORO jamči pet let za vse napake pri izdelavi svojih glasbil. Zavojnina in prevoz v Kraljevini sta za zgoraj omenjena glasbila brezplačna.

P. Kovič, člani gledališča: Peček, Nakost, Gorinšek, Košuta, Plut, Bratina, članice gledališča: Gabrijelčičeva M. Boltačeva, Sancinova, Gorinškova, Starčeva, inspicijent: Vertin, sufler: Benedičič, odrski mojster: Leben, razsvetljaj: Premk, rekviziter: Košič, vrtar: Brezgar; osebe, ki iščejo avtorja: oče — VI. Skrbinec, mati — Harčeva, pastorka — Danilova, sin — Jan, madame Pacetova — Nablocka. Jgro je zreziral prof. O. Šest.

O P E R A

Četrtek, 22. oktobra: ob 16. uri: Traviata. Red Četrtek

Petek, 23.: Zaprt.

Sobota, 24. oktobra: ob 16. uri: Seviljski brivci

»Traviata« z Ivanko Ribičevo. V repertoarnem načrtu za letošnjo sezono je bil predviden in pripravljen nastop Ribičeve v partiji Violetke, ki bi se moral vsrti v soboto. Ker pa je medtem Vidaličeva obola, bo pela Ribičeva to nadvse zanimivo partijo že danes. Ostala zasedba bo premiera. Dirigent: D. Žebre, režija in scena: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, koreograf: ing. P. Golovin.

MALI OGLASI

Kdor išče službo plača za vsako besedo L. —30, za drž. in prov. tisk —50 za danjanje naslova ali šifro L. 2.— Najmanjši iznos za te oglase je L. 7.— Za ženske in dopisovanja je plačati za vsako besedo L. 1.— za vse druge oglase L. —50 za besedo, za drž. in prov. tisk —50, za danjanje naslova ali šifro L. 3.— Najmanjši iznos za te oglase je L. 10.—

Službo dob

Več zidarjev in dečev, ki imajo plačo, plače ugodne. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 14232-1

Več prešivalk

čevljaric, gornjih delov (šperic) išče Jse Bogu. Cesta na Loko 2. 14235-1

Dobro kuharico

tudi za ostala dela. Sprejemam takoj v Gajevi (Verdajevi) 8-III, levo. Predstaviti se med 8. do 10. ter 2. do 4. 14254-1

Mlajšega fanta

kateri ima veselje do strojev, even. s ključavničarsko preko sprejme Paprovec, Kovarna, Pajk, natič vreče, Lepodvorska 23. 14234-1

Gospodinsko

pomočnico, ki zna kuhati, iščem. Nastop takoj. Naslov v vseh posl. Jutra. 14274-1

Pletilo in navijalko

sprejemem. Blewševa 12. 14267-1

Službe išče

Dekle pošteno, želi službe k majhni dobri družini. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod Dekle. 14262-2

Dekle

pošteno, želi službe k majhni dobri družini. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod Dekle. 14262-2

Kopalno banjo

(za sedežno kopel) prodam za 250 Lir. Gerbičeva ul. 19, Kozeljca. 14257-6

Vajenci (-ke)

Vajenki sprejemam takoj modistka. Gružen, Jakobina, Ljubljana, Blewševa 13 (Tyrševa). 14255-4

Učenko

sprejemam. Naslov v vseh posl. Jutra. 14272-4

Vajenca

proti takojšnji plači — sprejme M. Jankovič, kleparstvo, vodovodna instalacija. Rimska c. 19. 14279-4

Vajenci (-ke)

Vajenki sprejemam takoj modistka. Gružen, Jakobina, Ljubljana, Blewševa 13 (Tyrševa). 14255-4

Učenko

sprejemam. Naslov v vseh posl. Jutra. 14272-4

Vajenca

proti takojšnji plači — sprejme M. Jankovič, kleparstvo, vodovodna instalacija. Rimska c. 19. 14279-4

Vajenci (-ke)

Vajenki sprejemam takoj modistka. Gružen, Jakobina, Ljubljana, Blewševa 13 (Tyrševa). 14255-4

Učenko

sprejemam. Naslov v vseh posl. Jutra. 14272-4

Vajenca

proti takojšnji plači — sprejme M. Jankovič, kleparstvo, vodovodna instalacija. Rimska c. 19. 14279-4

Vajenci (-ke)

Vajenki sprejemam takoj modistka. Gružen, Jakobina, Ljubljana, Blewševa 13 (Tyrševa). 14255-4

Učenko

sprejemam. Naslov v vseh posl. Jutra. 14272-4

Elektro-lux

sestani aparat za prah in vlažnost solnce. Vsa-lux ugodno napredni. Na ogled v poslovalnici Kovač-Lunder, Rimska c. 7. 14247-6

Čevlje

moške, več pa-ov in dvoje ženske gosdarice prodam. Vuk, čevljar, Ambrožev trg 6. 14270-6

Preprogo

novi 2x3. prodam, ogledne se dopolne. Naslov v vseh posl. Jutra. 14269-6

Posteljno perilo

damske škornje št. 37, voleno pregrinjalo (plet), voleno preprogo prodam. Naslov v vseh posl. Jutra. 14277-6

Različne železne

peči, štedilnike. ena čista s koleci z gumami in en tricesej zelo poceni napredaj. Merkur, Puharjeva 6. 14282-6

Kupim

Pisalne stroje gramofone in plošče, dobro ohranjene ali pa v neuporabnem stanju, kupuje in plača najvišje dnevnice cene EWE-REST, Prebrnara ulica št. 44. J-129-M-7

Tridelno omaro

kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Omaro«. 14234-7

Polhovne kože

tudi verovne in vse druge kupuje stalno v vsaki množini, plača dobro. Zdravci, Ljubljana, Stari trg 30. 14237-7

Kupimo stare bicikle

gume, bicikle, avtomobilne gume, vreče. Plačamo dobro. Merkur, Puharjeva 6. 14281-7

Pohištvo

Samska soba, kavč in klub-fotelji vse skoro novo, elegantno izdelava, radi seveda po zelo nizki ceni napredaj. Naslov v vseh posl. Jutra. 14280-12

Samska soba, kavč

in klub-fotelji vse skoro novo, elegantno izdelava, radi seveda po zelo nizki ceni napredaj. Naslov v vseh posl. Jutra. 14280-12

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Kapital

S kapitalom bi se udeležili kratkoročnih sezonskih trgovskih poslov. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Kupim in posojam«. 14231-16

Posest

Kupim na bližnji periferiji eno-ali dvostanovanjsko vilo za ceno 300.000 lir. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Kupim in posojam«. 14231-16

Kupim

na bližnji periferiji eno-ali dvostanovanjsko vilo za ceno 300.000 lir. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Kupim in posojam«. 14231-16

Sobo odda

Dijakinjo sprejemam na hrano in stanovanje. Pomoč pri učenju, ter klavir na razpolago. Naslov v vseh posl. Jutra. 14236-23

Oddam

v strogem centru Pl. SARNI (dva prostora) opremljena ali prazna s soupombo telefona, centralna kurljava. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pisarna«. 14169-23

Lepo svetlo sobo

z tekočo mrzlo in toplo vodo, poseben vhod od doma blizu Banovne. Skrabčeva 5. 14266-23

Citajte »JUTRO«

Sobe išče

Sončno sobo prazno, s soupombo kopalnice na Miru ali pod Rožnikom išče mladnik. Naslov v vseh posl. Jutra. 14290-23a

Opremljeno sobo

separirano s soupombo kopalnice v mestu iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Stalen 696«. 14258-23a

Preprosto s-hiro

iščem, grem tudi kot sestanovalec. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Soba«. 14259-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a

Iščem v centru

čisto in udobno sobo s posebnim vzhodom, ev. s polno oekro! Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto in trajno«. 14102-23a